

Publicatieblad

van de Europese Unie

L 242

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

52e jaargang
15 september 2009

Inhoud

I Besluiten op grond van het EG- en het Euratom-Verdrag waarvan publicatie verplicht is

VERORDENINGEN

Verordening (EG) nr. 836/2009 van de Commissie van 14 september 2009 tot vaststelling van de forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit 1

RICHTLIJNEN

- ★ **Richtlijn 2009/120/EG van de Commissie van 14 september 2009 tot wijziging van Richtlijn 2001/83/EG van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik, wat geneesmiddelen voor geavanceerde therapie betreft ⁽¹⁾** 3
- ★ **Richtlijn 2009/121/EG van de Commissie van 14 september 2009 tot wijziging van de bijlagen I en V bij Richtlijn 2008/121/EG van het Europees Parlement en de Raad inzake textielbenamingen met het oog op de aanpassing aan de technische vooruitgang ⁽¹⁾** 13
- ★ **Richtlijn 2009/122/EG van de Commissie van 14 september 2009 tot wijziging van bijlage II bij Richtlijn 96/73/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde methoden voor de kwantitatieve analyse van binaire mengsels van textielvezels met het oog op de aanpassing aan de technische vooruitgang ⁽¹⁾** 14

II Besluiten op grond van het EG- en het Euratom-Verdrag waarvan publicatie niet verplicht is

BESLUITEN/BESCHIKKINGEN

Commissie

2009/703/EG:

- ★ Beschikking van de Commissie van 11 februari 2009 betreffende de door het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland ten uitvoer gelegde staatssteunmaatregel C 55/07 (ex NN 63/07, CP 106/06) — Aan BT verleende staatsgarantie (*Kennisgeving geschied onder nummer C(2009) 685*) ⁽¹⁾ 21

Rectificaties

- ★ Rectificatie van Verordening (EG) nr. 734/2009 van de Commissie van 11 augustus 2009 tot opening van een onderzoek naar de mogelijke ontwijking van de antidumpingmaatregelen die werden ingesteld bij Verordening (EG) nr. 1858/2005 van de Raad ten aanzien van stalen kabels van oorsprong uit de Volksrepubliek China door verzending van deze kabels vanuit de Republiek Korea en Maleisië, al dan niet aangegeven als van oorsprong uit de Republiek Korea en Maleisië, en tot registratie van deze invoer (PB L 208 van 12.8.2009) 35

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst

I

(Besluiten op grond van het EG- en het Euratom-Verdrag waarvan publicatie verplicht is)

VERORDENINGEN

VERORDENING (EG) Nr. 836/2009 VAN DE COMMISSIE

van 14 september 2009

tot vaststelling van de forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad van 22 oktober 2007 houdende een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten en specifieke bepalingen voor een aantal landbouwproducten („Integrale-GMO-verordening”⁽¹⁾),

Gelet op Verordening (EG) nr. 1580/2007 van de Commissie van 21 december 2007 tot vaststelling van bepalingen voor de uitvoering van de Verordeningen (EG) nr. 2200/96, (EG) nr. 2201/96 en (EG) nr. 1182/2007 van de Raad in de sector groenten en fruit⁽²⁾, en met name op artikel 138, lid 1,

Overwegende hetgeen volgt:

Bij Verordening (EG) nr. 1580/2007 zijn, op grond van de resultaten van de multilaterale handelsbesprekingen van de Uruguayronde, de criteria vastgesteld aan de hand waarvan de Commissie voor de producten en de perioden die in bijlage XV, deel A, bij die verordening zijn vermeld, de forfaitaire waarden bij invoer uit derde landen vaststelt,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

De in artikel 138 van Verordening (EG) nr. 1580/2007 bedoelde forfaitaire invoerwaarden worden vastgesteld in de bijlage bij de onderhavige verordening.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op 15 september 2009.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 14 september 2009.

Voor de Commissie

Jean-Luc DEMARTY

Directeur-generaal Landbouw en plattelandsontwikkeling

⁽¹⁾ PB L 299 van 16.11.2007, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 350 van 31.12.2007, blz. 1.

BIJLAGE

Forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit

(EUR/100 kg)

GN-code	Code derde landen ⁽¹⁾	Forfaitaire invoerwaarde
0702 00 00	MK	34,5
	ZZ	34,5
0707 00 05	MK	19,1
	TR	111,0
	ZZ	65,1
0709 90 70	TR	101,8
	ZZ	101,8
0805 50 10	AR	102,8
	CL	137,4
	UY	117,8
	ZA	95,3
	ZZ	113,3
0806 10 10	EG	137,1
	IL	227,0
	TR	98,6
	ZZ	154,2
0808 10 80	AR	123,6
	BR	68,1
	CL	76,3
	NZ	82,6
	US	85,9
	ZA	77,4
	ZZ	85,7
0808 20 50	AR	160,8
	CN	61,6
	TR	116,9
	ZA	69,7
	ZZ	102,3
0809 30	TR	114,2
	US	228,1
	ZZ	171,2
0809 40 05	IL	126,2
	TR	113,9
	ZZ	120,1

⁽¹⁾ Landennomenclatuur vastgesteld bij Verordening (EG) nr. 1833/2006 van de Commissie (PB L 354 van 14.12.2006, blz. 19). De code „ZZ” staat voor „overige oorsprong”.

RICHTLIJNEN

RICHTLIJN 2009/120/EG VAN DE COMMISSIE

van 14 september 2009

tot wijziging van Richtlijn 2001/83/EG van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik, wat geneesmiddelen voor geavanceerde therapie betreft

(Voor de EER relevante tekst)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Richtlijn 2001/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 november 2001 tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik⁽¹⁾, en met name op artikel 120,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Geneesmiddelen voor menselijk gebruik mogen alleen in de handel worden gebracht als een bevoegde autoriteit hiervoor een vergunning heeft verleend op basis van een aanvraagdossier waarin de resultaten van de met het geneesmiddel uitgevoerde tests en proeven zijn opgenomen.
- (2) Bijlage I bij Richtlijn 2001/83/EG bevat uitvoerige wetenschappelijke en technische voorschriften voor tests met geneesmiddelen voor menselijk gebruik aan de hand waarvan de kwaliteit, veiligheid en werkzaamheid van het geneesmiddel moeten worden beoordeeld. Deze uitvoerige wetenschappelijke en technische voorschriften moeten regelmatig aan de wetenschappelijke en technische vooruitgang worden aangepast.
- (3) Vanwege de wetenschappelijke en technische vooruitgang op het gebied van de geavanceerde therapieën, die in Verordening (EG) nr. 1394/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende geneesmiddelen voor geavanceerde therapie en tot wijziging van Richtlijn 2001/83/EG en Verordening (EG) nr. 726/2004⁽²⁾ tot uitdrukking is gekomen, moet bijlage I worden aangepast. De definities en uitvoerige wetenschappelijke en technische voorschriften voor geneesmiddelen voor genterapie en somatische celtherapie moeten worden geactualiseerd. Bovendien moeten er uitvoerige wetenschappelijke en technische voorschriften worden vastgesteld voor weefselmanipulatieproducten, geneesmiddelen voor geavanceerde therapie die hulpmiddelen bevatten en gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie.

- (4) De in deze richtlijn vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Permanent Comité voor geneesmiddelen voor menselijk gebruik,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Deel IV van bijlage I bij Richtlijn 2001/83/EG wordt vervangen door de bijlage bij deze richtlijn.

Artikel 2

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 5 april 2010 aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee, alsmede een tabel ter weergave van het verband tussen die bepalingen en deze richtlijn.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor die verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

*Artikel 3*Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.*Artikel 4*

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 14 september 2009.

Voor de Commissie
Günter VERHEUGEN
Vicevoorzitter

⁽¹⁾ PB L 311 van 28.11.2001, blz. 67.

⁽²⁾ PB L 324 van 10.12.2007, blz. 121.

BIJLAGE

„DEEL IV

GENEESMIDDELEN VOOR GEAVANCEERDE THERAPIE

1. INLEIDING

Aanvragen van vergunningen voor het in de handel brengen van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie, zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, onder a), van Verordening (EG) nr. 1394/2007, moeten ten aanzien van de vorm voldoen aan de eisen in deel I van deze bijlage (modules 1 tot en met 5).

De technische eisen voor biologische geneesmiddelen in deel I, modules 3, 4 en 5, van deze bijlage zijn van toepassing. In de specifieke eisen voor geneesmiddelen voor geavanceerde therapie in de punten 3, 4 en 5 van dit deel wordt uitgelegd op welke wijze de eisen in deel I op geneesmiddelen voor geavanceerde therapie moeten worden toegepast. Daarnaast zijn, waar nodig, aanvullende eisen vastgesteld met het oog op de specifieke eigenschappen van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie.

Vanwege de specifieke aard van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie kan, overeenkomstig de wetenschappelijke richtsnoeren ten aanzien van de kwaliteit, de veiligheid en de werkzaamheid van geneesmiddelen waarnaar in punt 4 van de „Inleiding en algemene beginselen” wordt verwezen, aan de hand van een risicoanalyse worden bepaald in hoeverre kwalitatieve, niet-klinische en klinische gegevens in de vergunningaanvraag moeten worden opgenomen.

De risicoanalyse kan de volledige ontwikkeling omvatten. Risicofactoren die in aanmerking kunnen worden genomen zijn: de oorsprong van de cellen (autoloog, allogeen, xenogeen), de proliferatie- en/of differentiatiecapaciteit, de mate waarin een immuunrespons kan worden opgewekt, het celmanipulatie-niveau, de combinatie van cellen met bioactieve moleculen of structurele materialen, de aard van de geneesmiddelen voor genterapie, de replicatiecapaciteit van in vivo gebruikte virussen of micro-organismen, de mate van integratie van nucleïnezuursequenties of genen in het genoom, de functionaliteit op lange termijn, het risico van oncogenese en de wijze van toediening of gebruik.

In de risicoanalyse kan ook aandacht worden besteed aan relevante niet-klinische en klinische gegevens die beschikbaar zijn of aan ervaring met gerelateerde andere geneesmiddelen voor geavanceerde therapie.

Iedere afwijking van de eisen in deze bijlage moet wetenschappelijk gemotiveerd worden in module 2 van het aanvraagdossier. Wanneer de hierboven beschreven risicoanalyse wordt uitgevoerd, moet deze ook in module 2 worden opgenomen en beschreven. Daarbij moet worden ingegaan op de toegepaste methoden, de aard van de vastgestelde risico's en de implicaties van de risicoanalyse voor het ontwikkelings- en beoordelingsprogramma, alsook op de eventuele afwijkingen van de eisen van deze bijlage op basis van de risicoanalyse.

2. DEFINITIES

Naast de definities in Verordening (EG) nr. 1394/2007 gelden voor de toepassing van deze bijlage ook de definities in de punten 2.1 en 2.2.

2.1. **Geneesmiddel voor genterapie**

Onder „geneesmiddelen voor genterapie” worden biologische geneesmiddelen met de volgende eigenschappen verstaan:

- a) het geneesmiddel bevat een werkzame stof die geheel of gedeeltelijk bestaat uit recombinant nucleïnezuur dat bij de mens wordt gebruikt of aan de mens wordt toegediend om een genetische sequentie te reguleren, te repareren, te vervangen, toe te voegen of te verwijderen;
- b) de therapeutische, profylactische of diagnostische werking van het geneesmiddel houdt rechtstreeks verband met de erin opgenomen recombinante nucleïnezuursequentie of met het genetische expressieproduct van die sequentie.

Vaccins tegen infectieziekten worden niet als geneesmiddelen voor genterapie beschouwd.

2.2. **Geneesmiddel voor somatische celtherapie**

Onder „geneesmiddelen voor somatische celtherapie” worden biologische geneesmiddelen met de volgende eigenschappen verstaan:

- a) het geneesmiddel bestaat geheel of gedeeltelijk uit cellen of weefsels die wezenlijk gemanipuleerd zijn, waarbij hun voor het beoogde klinische gebruik relevante biologische eigenschappen, fysiologische functies of structurele eigenschappen zijn gewijzigd, dan wel uit cellen of weefsels die niet bestemd zijn om bij de ontvanger voor dezelfde essentiële functie(s) te worden gebruikt als die waarvoor zij bij de donor dienden;

- b) het geneesmiddel wordt aangediend als hebbende eigenschappen om een ziekte te behandelen, te voorkomen of te diagnosticeren door het farmacologische, immunologische of metabolische effect van deze cellen of weefsels, of wordt daarvoor bij de mens gebruikt dan wel aan de mens toegediend.

Voor de toepassing van punt a) worden in het bijzonder de in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1394/2007 genoemde manipulaties niet als wezenlijke manipulaties beschouwd.

3. SPECIFIEKE EISEN TEN AANZIEN VAN MODULE 3

3.1. **Specifieke eisen voor alle geneesmiddelen voor geavanceerde therapie**

Er moet een beschrijving worden gegeven van het traceringsstelsel dat de houder van een vergunning voor het in de handel brengen van plan is op te zetten en bij te houden om te waarborgen dat elk individueel geneesmiddel en de grondstoffen en basismaterialen ervan, met inbegrip van alle stoffen die met de weefsels of cellen die het eventueel bevat in contact komen, kunnen worden getraceerd gedurende het hele proces van de keuze van de bron, de vervaardiging, het verpakken, de opslag, het vervoer en de aflevering bij het ziekenhuis, de instelling of de particuliere praktijk waar het wordt gebruikt.

Het traceringsstelsel moet complementair en verenigbaar zijn met de voorschriften in Richtlijn 2004/23/EG van het Europees Parlement en de Raad (*) ten aanzien van menselijke cellen en weefsels met uitzondering van bloedcellen, en in Richtlijn 2002/98/EG ten aanzien van menselijke bloedcellen.

3.2. **Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor gentherapie**

3.2.1. *Inleiding: eindproduct, werkzame stof en grondstoffen*

3.2.1.1. Geneesmiddelen voor gentherapie die een of meer recombinante nucleïnezuursequenties of genetisch gemodificeerde micro-organismen of virussen bevatten

Het eindproduct bestaat uit een of meer nucleïnezuursequenties of genetisch gemodificeerde micro-organismen of virussen, geformuleerd in hun definitieve primaire verpakking voor het beoogde medische gebruik. Het eindproduct mag gecombineerd zijn met een medisch hulpmiddel of een actief implanteerbaar medisch hulpmiddel.

De werkzame stof bestaat uit een of meer nucleïnezuursequenties of genetisch gemodificeerde micro-organismen of virussen.

3.2.1.2. Geneesmiddelen voor gentherapie die genetisch gemodificeerde cellen bevatten

Het eindproduct bestaat uit genetisch gemodificeerde cellen, geformuleerd in de definitieve primaire verpakking voor het beoogde medische gebruik. Het eindproduct mag gecombineerd zijn met een medisch hulpmiddel of een actief implanteerbaar medisch hulpmiddel.

De werkzame stof bestaat uit cellen die genetisch gemodificeerd zijn met een van de hierboven in punt 3.2.1.1 beschreven producten.

3.2.1.3. Bij geneesmiddelen die uit virussen of virale vectoren bestaan zijn de grondstoffen de bestanddelen waaruit de virale vector is verkregen, d.w.z. het uitgangsvirus of de uitgangsvector dan wel de plasmiden die worden gebruikt om de inpakcellen te transfecteren en de moedercelbank van de inpakcellen.

3.2.1.4. Bij geneesmiddelen die bestaan uit plasmiden, niet-virale vectoren en genetisch gemodificeerde micro-organismen die geen virussen of virale vectoren zijn, zijn de grondstoffen de bestanddelen die worden gebruikt om de producerende cel te genereren, d.w.z. het plasmide, de gastheerbacterie en de moedercelbank van recombinante microbiële cellen.

3.2.1.5. Bij genetisch gemodificeerde cellen moeten de grondstoffen de bestanddelen zijn die worden gebruikt om de genetisch gemodificeerde cellen te verkrijgen, d.w.z. de grondstoffen voor de productie van de vector, de vector en de menselijke of dierlijke cellen. De beginselen inzake goede praktijken bij het vervaardigen zijn van toepassing op het banksysteem dat voor de verdere productie van de vector wordt gebruikt.

3.2.2. *Specifieke eisen*

Naast de eisen in deel I, punten 3.2.1 en 3.2.2, van deze bijlage, gelden ook de volgende eisen:

- a) er moet informatie worden verstrekt over alle grondstoffen die voor de vervaardiging van de werkzame stof worden gebruikt, met inbegrip van producten die nodig zijn om menselijke of dierlijke cellen genetisch te modificeren en om de genetisch gemodificeerde cellen vervolgens eventueel te kweken en te conserveren, waarbij rekening moet worden gehouden met het mogelijk ontbreken van zuiveringsstappen;

- b) voor geneesmiddelen die een micro-organisme of een virus bevatten, moeten gegevens worden verstrekt over de genetische modificatie, de sequentieanalyse, de afzwakking van de virulentie, tropisme voor bepaalde weefsels en celtypen, de celcyclusafhankelijkheid van het micro-organisme of het virus, de pathogenese en de eigenschappen van de ouderstam;
- c) procesgerelateerde en productgerelateerde verontreinigingen moeten in de desbetreffende delen van het dossier worden beschreven; dit geldt in het bijzonder voor replicatiecompetente viruscontaminanten, wanneer het de bedoeling is dat de vector niet-replicatiecompetent is;
- d) voor plasmiden moeten de verschillende vormen gedurende de hele houdbaarheidsduur van het geneesmiddel worden gekwantificeerd;
- e) voor genetisch gemodificeerde cellen moeten de ceileigenschappen voor en na de genetische modificatie, alsook voor en na de eventuele invries- en opslagprocedures, worden getest.

Voor genetisch gemodificeerde cellen moeten, naast de specifieke eisen voor geneesmiddelen voor genterapie, ook de kwaliteitseisen voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie en voor weefselmanipulatieproducten (zie punt 3.3) worden toegepast.

3.3. Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie en voor weefselmanipulatieproducten

3.3.1. Inleiding: eindproduct, werkzame stof en grondstoffen

Het eindproduct bestaat uit de werkzame stof, geformuleerd in haar primaire verpakking voor het beoogde medische gebruik en, in het geval van gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie, in haar definitieve combinatie.

De werkzame stof is uit de gemanipuleerde cellen en/of weefsels samengesteld.

Aanvullende stoffen (bv. scaffolds, matrices, hulpmiddelen, biomaterialen, biomoleculen en/of andere bestanddelen) die gecombineerd zijn met gemanipuleerde cellen waarvan zij een integrerend deel uitmaken, worden als grondstoffen beschouwd, ongeacht of zij al dan niet van biologische oorsprong zijn.

Materialen die bij de vervaardiging van de werkzame stof worden gebruikt (bv. kweekmedia, groeifactoren) en niet bedoeld zijn om deel uit te maken van de werkzame stof, worden als basismaterialen beschouwd.

3.3.2. Specifieke eisen

Naast de eisen in deel I, punten 3.2.1 en 3.2.2, van deze bijlage, gelden ook de volgende eisen:

3.3.2.1. Grondstoffen:

- a) er moet beknopte informatie worden gegeven over het doneren, verkrijgen en testen van de als grondstof gebruikte menselijke weefsels en cellen overeenkomstig Richtlijn 2004/23/EG. Als niet-gezonde cellen of weefsels (bv. kankerweefsel) als grondstof zijn gebruikt, moet dit gebruik gemotiveerd worden;
- b) als allogene celpopulaties zijn samengevoegd, moeten de poolingstrategieën worden beschreven, alsook de maatregelen waarmee de traceerbaarheid wordt verzekerd;
- c) aan de potentiële variabiliteit die door de menselijke of dierlijke weefsels en cellen ontstaat moet aandacht worden besteed in het kader van de validering van het vervaardigingsproces, de typering van de werkzame stof en het eindproduct, de ontwikkeling van analyses, de vaststelling van specificaties en de stabiliteit;
- d) voor geneesmiddelen op basis van xenogene cellen moet informatie worden verstrekt over de bron van de dieren (geografische oorsprong, veehouderij, leeftijd), specifieke aanvaardingscriteria, preventie- en controlemaatregelen voor infecties bij de bron- of donordieren, het testen van de dieren op infectieus materiaal, met inbegrip van verticaal overgedragen micro-organismen en virussen en bewijzen voor de geschiktheid van de dierfaciliteiten;
- e) voor geneesmiddelen op basis van cellen van genetisch gemodificeerde dieren moeten de specifieke eigenschappen van de cellen in verband met de genetische modificatie worden beschreven. De methode waarmee het transgene dier is ontstaan moet uitvoerig worden beschreven en het dier moet worden getypeerd;
- f) de technische eisen in punt 3.2 zijn van toepassing op de genetische modificatie van de cellen;

g) de testregeling voor eventuele aanvullende stoffen (scaffolds, matrices, hulpmiddelen, biomaterialen, biomoleculen of andere bestanddelen) die met gemanipuleerde cellen worden gecombineerd of daarvan een integreerend deel uitmaken, moet worden beschreven en gemotiveerd;

h) voor scaffolds, matrices en hulpmiddelen die onder de definitie van een medisch hulpmiddel of een actief implanteerbaar medisch hulpmiddel vallen, moet de in punt 3.4 bedoelde informatie worden verstrekt met het oog op de beoordeling van het gecombineerde geneesmiddel voor geavanceerde therapie.

3.3.2.2. Vervaardigingsproces:

a) het vervaardigingsproces moet worden gevalideerd om te zorgen voor charge- en procesconsistentie, functionele integriteit van de cellen tijdens de vervaardiging en het vervoer en tot het moment van toepassing of toediening en een goede differentiatietoestand;

b) als cellen rechtstreeks in of op een matrix, scaffold of hulpmiddel worden gekweekt, moet informatie worden gegeven over de validering van het celkweekproces ten aanzien van de celtengroei, de functie en de integriteit van de combinatie.

3.3.2.3. Typering en controlestrategie:

a) er moet relevante informatie worden gegeven over de typering van de celpopulatie of het celmengsel wat betreft identiteit, zuiverheid (bv. vreemd microbiel materiaal en cellulaire contaminanten), levensvatbaarheid, werkzaamheid, karyologie, tumorigeniteit en geschiktheid voor het beoogde medische gebruik. De genetische stabiliteit van de cellen moet worden aangetoond;

b) er moet kwalitatieve en zo mogelijk ook kwantitatieve informatie worden gegeven over proces- en productgerelateerde verontreinigingen en over eventueel materiaal dat tijdens de vervaardiging afbraakproducten zou kunnen introduceren. Het determinatieniveau voor verontreinigingen moet worden gemotiveerd;

c) als bepaalde vrijgavetests niet op de werkzame stof of het eindproduct, maar alleen op belangrijke tussenproducten kunnen worden uitgevoerd en/of als alleen tests tijdens het proces kunnen worden uitgevoerd, moet dit worden gemotiveerd;

d) wanneer een geneesmiddel op basis van cellen biologisch actieve moleculen (zoals groeifactoren en cytokinen) bevat, moeten hun effect en de interactie met de andere bestanddelen van de werkzame stof worden getypeerd;

e) wanneer een driedimensionale structuur deel uitmaakt van de beoogde functie, moet bij de typering van deze geneesmiddelen op basis van cellen ook aandacht worden besteed aan de differentiatietoestand, de structurele en functionele organisatie van de cellen en de eventueel gegenereerde extracellulaire matrix. Zo nodig moet de fysisch-chemische typering worden aangevuld met niet-klinisch onderzoek.

3.3.2.4. Hulpstoffen

Op hulpstoffen die in geneesmiddelen op basis van cellen of weefsels worden gebruikt (bv. de bestanddelen van het transportmedium) zijn de eisen voor nieuwe hulpstoffen in deel I van deze bijlage van toepassing, tenzij er gegevens over de interacties tussen de cellen of weefsels en de hulpstoffen zijn.

3.3.2.5. Ontwikkelingsstudies

In de beschrijving van het ontwikkelingsprogramma moet de keuze van de materialen en processen aan de orde komen. Met name moet de integriteit van de celpopulatie in de definitieve formulering worden besproken.

3.3.2.6. Referentiemateriaal

Er moet een referentiestandaard worden gedocumenteerd en getypeerd die relevant en specifiek is voor de werkzame stof en/of het eindproduct.

3.4. Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor geavanceerde therapie die hulpmiddelen bevatten

3.4.1. Geneesmiddelen voor geavanceerde therapie die hulpmiddelen bevatten, als bedoeld in artikel 7 van Verordening (EG) nr. 1394/2007

Er moet een beschrijving worden gegeven van de fysieke eigenschappen en prestaties van het geneesmiddel en van de methoden voor het ontwerpen van het geneesmiddel.

Ook moet de interactie tussen en de verenigbaarheid van de genen, cellen en/of weefsels en de structurele bestanddelen worden beschreven.

3.4.2. *Gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie, als gedefinieerd in artikel 2, lid 1, onder d), van Verordening (EG) nr. 1394/2007*

Op het uit cellen of weefsels bestaande gedeelte van gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie zijn de specifieke eisen voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie en voor weefselmanipulatieproducten in punt 3.3 van toepassing en in het geval van genetisch gemodificeerde cellen de specifieke eisen voor geneesmiddelen voor genterapie in punt 3.2.

Het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel mag een integrerend deel van de werkzame stof vormen. Wanneer het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel op het moment van vervaardiging, toepassing of toediening van het eindproduct met de cellen wordt gecombineerd, worden de cellen als integrerend deel van het eindproduct beschouwd.

Over het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel (dat een integrerend deel van de werkzame stof of het eindproduct vormt) moet alle informatie worden verstrekt die relevant is voor de beoordeling van het gecombineerde geneesmiddel voor geavanceerde therapie. Deze informatie omvat:

- a) informatie over de keuze en de beoogde functie van het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel en bewijzen voor de verenigbaarheid van het hulpmiddel met andere bestanddelen van het geneesmiddel;
- b) bewijzen voor de conformiteit van het medische hulpmiddel met de essentiële eisen in bijlage I bij Richtlijn 93/42/EEG van de Raad (**) of van het actieve implanteerbare medische hulpmiddel met de essentiële eisen in bijlage I bij Richtlijn 90/385/EEG van de Raad (***);
- c) in voorkomend geval bewijzen dat het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel aan de BSE/TSE-voorschriften in Richtlijn 2003/32/EG van de Commissie (****) voldoet;
- d) indien beschikbaar, de resultaten van beoordelingen van het medische hulpmiddel of actieve implanteerbare medische hulpmiddel door een aangemelde instantie overeenkomstig Richtlijn 93/42/EEG of Richtlijn 90/385/EEG.

Op verzoek van de bevoegde autoriteit die de aanvraag beoordeelt, verstrekt de aangemelde instantie die de onder d) bedoelde beoordeling heeft uitgevoerd gegevens over de resultaten van de beoordeling overeenkomstig Richtlijn 93/42/EEG of 90/385/EEG. Het kan hierbij gaan om gegevens en bescheiden die in de betreffende conformiteitsbeoordelingsaanvraag zijn opgenomen, wanneer die nodig zijn voor de beoordeling van het gecombineerde geneesmiddel voor geavanceerde therapie als geheel.

4. SPECIFIEKE EISEN TEN AANZIEN VAN MODULE 4

4.1. **Specifieke eisen voor alle geneesmiddelen voor geavanceerde therapie**

De eisen in deel I, module 4, van deze bijlage betreffende farmacologische en toxicologische tests van geneesmiddelen zijn niet altijd geschikt doordat geneesmiddelen voor geavanceerde therapie unieke en uiteenlopende structurele en biologische eigenschappen hebben. In de onderstaande technische eisen in de punten 4.1, 4.2 en 4.3 wordt uitgelegd op welke wijze de eisen in deel I van deze bijlage op geneesmiddelen voor geavanceerde therapie moeten worden toegepast. Waar nodig zijn aanvullende eisen vastgesteld met het oog op de specifieke eigenschappen van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie.

De beweegredenen voor de niet-klinische ontwikkeling en de criteria die zijn toegepast om relevante soorten en modellen (in vitro en in vivo) te kiezen, moeten in het niet-klinische overzicht worden besproken en gemotiveerd. De gekozen diersmodellen mogen ook dieren met een verminderde immuniteit, knock-outdieren, gehumaniseerde dieren of transgene dieren omvatten. Het gebruik van homologe modellen (bv. analyse van muis-cellen in muizen) of ziektenabootingsmodellen moet worden overwogen, met name bij immunogeniteits- en immunotoxiciteitsonderzoek.

Naast uit hoofde van deel I vereiste informatie moet ook informatie worden gegeven over de veiligheid, geschiktheid en biocompatibiliteit van alle structurele bestanddelen (zoals matrices, scaffolds en hulpmiddelen) en van de eventuele aanvullende stoffen (zoals cellulaire producten, biomoleculen, biomaterialen en chemische stoffen) die in het eindproduct aanwezig zijn. Er moet rekening worden gehouden met de fysische, mechanische, chemische en biologische eigenschappen daarvan.

4.2. Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor genterapie

Om de reikwijdte en de aard te bepalen van het niet-klinische onderzoek dat nodig is om het passende niveau van niet-klinische veiligheidsgegevens vast te stellen, moet rekening worden gehouden met het ontwerp en de aard van het geneesmiddel voor genterapie.

4.2.1. *Farmacologie:*

- a) er moet onderzoek, in vitro en in vivo, naar werkingen in verband met het voorgestelde therapeutische gebruik worden verstrekt (d.w.z. farmacodynamische studies om het concept te bewijzen) waarbij relevante modellen en diersoorten worden gebruikt en dat is opgezet om aan te tonen dat de nucleïnezuursequentie het beoogde target (doelwitorgaan of cellen) bereikt en haar beoogde functie vervult (niveau van expressie en functionele activiteit). De duur van de functie van de nucleïnezuursequentie en het voorgestelde doseringsschema in het klinische onderzoek moeten worden vermeld;
- b) targetselectiviteit: wanneer het geneesmiddel voor genterapie bedoeld is voor een selectieve of tot het doelwit beperkte functionaliteit, moet onderzoek worden verstrekt waaruit de specificiteit en de duur van de functionaliteit en de activiteit in de doelwitcellen en weefsels blijken.

4.2.2. *Farmacokinetica:*

- a) de biodistributiestudies moeten onderzoek naar persistentie, klaring en mobilisatie omvatten. In deze studies moet ook het risico van kiembaantransmissie aan de orde komen;
- b) bij de milieurisicobeoordeling moet onderzoek worden gevoegd betreffende excretie en het risico van transmissie naar derden, tenzij in de aanvraag op grond van het type geneesmiddel afdoende is gemotiveerd dat dit niet noodzakelijk is.

4.2.3. *Toxicologie:*

- a) de toxiciteit van het uiteindelijke geneesmiddel voor genterapie moet worden beoordeeld. Bovendien moet, afhankelijk van het type geneesmiddel, rekening worden gehouden met afzonderlijke tests van de werkzame stof en de hulpstoffen en moet de in-vivo-werking van producten die gerelateerd zijn aan de uitgedrukte nucleïnezuursequentie maar niet voor de fysiologische functie bedoeld zijn, worden geëvalueerd;
- b) studies naar toxiciteit bij eenmalige toediening mogen worden gecombineerd met veiligheidsfarmacologische en farmacokinetische studies, bv. in verband met persistentie;
- c) wanneer het geneesmiddel bedoeld is voor herhaald gebruik bij mensen, moeten studies naar toxiciteit bij herhaalde toediening worden verstrekt. De toedieningswijze en het toedieningsschema moeten de geplande klinische dosering dicht benaderen. Wanneer eenmalig gebruik kan leiden tot langdurige functionaliteit van de nucleïnezuursequentie bij mensen, moeten studies naar toxiciteit bij herhaalde toediening worden overwogen. De studies kunnen, afhankelijk van de persistentie van het geneesmiddel voor genterapie en de verwachte potentiële risico's, een langere looptijd hebben dan gebruikelijk is bij toxiciteitsstudies. De duur van het onderzoek moet worden gemotiveerd;
- d) de genotoxiciteit moet worden onderzocht. Standaardstudies naar genotoxiciteit moeten echter alleen worden uitgevoerd wanneer deze nodig zijn om een specifieke verontreiniging of een onderdeel van het toedieningssysteem te onderzoeken;
- e) de carcinogeniteit moet worden onderzocht. Standaardlevensduurstudies naar carcinogeniteit bij knaagdieren zijn niet vereist. Wel moet, afhankelijk van het type geneesmiddel, in relevante in-vivo- of in-vitromodellen het tumorigene potentieel worden beoordeeld;
- f) voortplantings- en ontwikkelingstoxiciteit: er moeten studies naar de effecten op de vruchtbaarheid en de algemene voortplantingsfunctie worden verstrekt. Ook moeten er embryofoetale en perinatale toxiciteitsstudies en kiembaantransmissiestudies worden verstrekt, tenzij in de aanvraag op grond van het type geneesmiddel afdoende is gemotiveerd dat dit niet noodzakelijk is;
- g) aanvullende toxiciteitsstudies:
 - onderzoek naar integratie: voor alle geneesmiddelen voor genterapie moeten integratiestudies worden verstrekt, tenzij het ontbreken van deze studies wetenschappelijk is gemotiveerd, bv. omdat er geen nucleïnezuursequenties tot de celkern doordringen. Voor geneesmiddelen voor genterapie waarvan verwacht wordt dat zij niet tot integratie in staat zijn, moeten wel integratiestudies worden uitgevoerd als de biodistributiegegevens erop wijzen dat het risico van kiembaantransmissie bestaat;
 - immunogeniteit en immunotoxiciteit: De potentiële immunogene en immunotoxische werking moet worden onderzocht.

4.3. Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie en voor weefselmanipulatieproducten

4.3.1. *Farmacologie:*

- a) de primaire farmacologische studies moeten toereikend zijn om het concept te bewijzen. De interactie van geneesmiddelen op basis van cellen met het omliggende weefsel moet worden onderzocht;

- b) de hoeveelheid van het product die nodig is om het gewenste effect te bereiken/de werkzame dosis moet worden bepaald, alsook, afhankelijk van het type geneesmiddel, de doseringsfrequentie;
- c) er moet rekening worden gehouden met secundaire farmacologische studies om potentiële andere fysiologische effecten te beoordelen die geen verband houden met de gewenste therapeutische werking van het geneesmiddel voor somatische celtherapie, van het weefselmanipulatieproduct of van aanvullende stoffen, omdat naast de betrokken proteïne(n) ook biologisch actieve moleculen kunnen worden afgescheiden of omdat de betrokken proteïne(n) op ongewenste plaatsen kunnen inwerken.

4.3.2. *Farmacokinetica:*

- a) er zijn geen conventionele farmacokinetische studies vereist om de absorptie, de distributie, het metabolisme en de excretie te onderzoeken. Parameters als de levensvatbaarheid, levensduur, distributie, groei, differentiatie en migratie moeten echter wel worden onderzocht, tenzij in de aanvraag op grond van het type geneesmiddel afdoende is gemotiveerd dat dit niet noodzakelijk is;
- b) voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie en weefselmanipulatieproducten die systemisch actieve biomoleculen produceren, moeten de distributie, de tijdsduur en het expressieniveau van deze moleculen worden onderzocht.

4.3.3. *Toxicologie:*

- a) de toxiciteit van het eindproduct moet worden beoordeeld. Er moet rekening worden gehouden met afzonderlijke tests van de werkzame stof(fen), hulpstoffen, aanvullende stoffen en eventuele procesgerelateerde verontreinigingen;
- b) de waarnemingsduur kan langer zijn dan gebruikelijk is bij toxiciteitsstudies en er moet rekening worden gehouden met de verwachte levensduur van het geneesmiddel, in combinatie met het farmacodynamische en farmacokinetische profiel ervan. De duur van het onderzoek moet worden gemotiveerd;
- c) conventionele carcinogeniteits- en genotoxiciteitsstudies zijn niet vereist, behalve ten aanzien van het tumorigene potentieel van het geneesmiddel;
- d) de potentiële immunogene en immunotoxische werking moet worden onderzocht;
- e) voor geneesmiddelen op basis van cellen die dierlijke cellen bevatten, moet aandacht worden besteed aan de daaraan verbonden specifieke veiligheidsrisico's, zoals de overdracht van xenogene pathogenen naar mensen.

5. SPECIFIEKE EISEN TEN AANZIEN VAN MODULE 5

5.1. **Specifieke eisen voor alle geneesmiddelen voor geavanceerde therapie**

5.1.1. De specifieke eisen in dit gedeelte van deel IV vormen een aanvulling op die in deel I, module 5, van deze bijlage.

5.1.2. Wanneer de klinische toepassing van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie specifieke bijkomende therapie en chirurgische ingrepen vereist, moet de hele therapeutische procedure worden onderzocht en beschreven. Er moet informatie worden gegeven over de standaardisatie en optimalisatie van deze ingrepen tijdens de klinische ontwikkeling.

Wanneer bij chirurgische ingrepen voor de toepassing, implantatie of toediening van het geneesmiddel voor geavanceerde therapie medische hulpmiddelen worden gebruikt die de werkzaamheid of veiligheid van het geneesmiddel voor geavanceerde therapie kunnen beïnvloeden, moet informatie over die hulpmiddelen worden verstrekt.

Als de toepassing, implantatie, toediening of vervolghandelingen specifieke deskundigheid vereisen, moet deze worden gespecificeerd. Zo nodig moet een opleidingsplan voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg worden verstrekt voor de procedures voor het gebruik, de toepassing, de implantatie of de toediening van deze geneesmiddelen.

5.1.3. Omdat door de aard van geneesmiddelen voor geavanceerde therapie het vervaardigingsproces tijdens de klinische ontwikkeling kan veranderen, kunnen aanvullende studies nodig zijn om de vergelijkbaarheid aan te tonen.

5.1.4. Tijdens de klinische ontwikkeling moet aandacht worden besteed aan de risico's als gevolg van potentieel infectieus materiaal of het gebruik van dierlijk materiaal en de maatregelen die zijn genomen om deze risico's te beperken.

5.1.5. De keuze van de dosering en het gebruiksschema moeten worden vastgesteld met dosisbepalingsstudies.

- 5.1.6. De werkzaamheid bij de voorgestelde indicaties moet worden ondersteund door relevante resultaten van klinische studies met klinisch relevante eindpunten voor het beoogde gebruik. In bepaalde klinische omstandigheden kunnen bewijzen voor de werkzaamheid op lange termijn noodzakelijk zijn. De strategie voor de beoordeling van de werkzaamheid op lange termijn moet worden verstrekt.
- 5.1.7. In het risicobeheersingsplan moet een strategie voor de follow-up van de veiligheid en werkzaamheid op lange termijn worden opgenomen.
- 5.1.8. In het geval van gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie moeten de veiligheids- en werkzaamheidsstudies worden opgezet voor en uitgevoerd met het gecombineerde geneesmiddel als geheel.
- 5.2. **Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor gentherapie**
- 5.2.1. *Farmacokinetische studies bij de mens*
Farmacokinetische studies bij de mens moeten de volgende aspecten omvatten:
- a) studies naar de excretie van geneesmiddelen voor gentherapie;
 - b) biodistributiestudies;
 - c) farmacokinetische studies betreffende het geneesmiddel en de genexpressiegedeelten (bv. proteïnen die tot expressie komen of genomische handtekeningen).
- 5.2.2. *Farmacodynamische studies bij de mens*
In farmacodynamische studies bij de mens moet aandacht worden besteed aan de expressie en de functie van de nucleïnezuursequentie na toediening van het geneesmiddel voor gentherapie.
- 5.2.3. *Veiligheidsstudies*
In veiligheidsstudies moet worden aandacht besteed aan de volgende aspecten:
- a) emergentie van replicatiecompetente vector;
 - b) emergentie van nieuwe stammen;
 - c) herschikking van bestaande genoomsequenties;
 - d) neoplastische proliferatie door insertionele mutagenese.
- 5.3. **Specifieke eisen voor geneesmiddelen voor somatische celtherapie**
- 5.3.1. *Geneesmiddelen voor somatische celtherapie waarbij de werking gebaseerd is op de productie van een of meer gedefinieerde actieve biomoleculen*
Voor geneesmiddelen waarbij de werking gebaseerd is op de productie van een of meer gedefinieerde actieve biomoleculen moet zo mogelijk aandacht worden besteed aan het farmacokinetische profiel van die moleculen (met name de distributie, de expressieduur en het expressieniveau).
- 5.3.2. *Biodistributie, persistentie en het aanslaan op lange termijn van de bestanddelen van het geneesmiddel voor somatische celtherapie*
Tijdens de klinische ontwikkeling moet aandacht worden besteed aan de biodistributie, de persistentie en het aanslaan op lange termijn van de bestanddelen van het geneesmiddel voor somatische celtherapie.
- 5.3.3. *Veiligheidsstudies*
In veiligheidsstudies moet aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:
- a) de distributie en het aanslaan na toediening;
 - b) ectopisch aanslaan;
 - c) oncogene transformatie en getrouwheid van de cyto- of histogenese.

5.4. Specifieke eisen voor weefselmanipulatieproducten

5.4.1. *Farmacokinetische studies*

Wanneer conventionele farmacokinetische studies niet relevant zijn voor weefselmanipulatieproducten, moet tijdens de klinische ontwikkeling aandacht worden besteed aan de biodistributie, de persistentie en de afbraak van de bestanddelen van de weefselmanipulatieproducten.

5.4.2. *Farmacodynamische studies*

De farmacodynamische studies moeten opgezet zijn voor en toegesneden zijn op de specifieke eigenschappen van weefselmanipulatieproducten. Er moeten gegevens worden verstrekt waaruit blijkt dat het concept is bewezen en dat door de kinetiek van het geneesmiddel de beoogde regeneratie, reparatie of vervanging kan worden bewerkstelligd. Er moet rekening worden gehouden met geschikte farmacodynamische markers, die verband houden met de beoogde functie(s) en structuur.

5.4.3. *Veiligheidsstudies*

Punt 5.3.3 is van toepassing.

(*) PB L 102 van 7.4.2004, blz. 48.
(**) PB L 169 van 12.7.1993, blz. 1.
(***) PB L 189 van 20.7.1990, blz. 17.
(****) PB L 105 van 26.4.2003, blz. 18."

RICHTLIJN 2009/121/EG VAN DE COMMISSIE**van 14 september 2009****tot wijziging van de bijlagen I en V bij Richtlijn 2008/121/EG van het Europees Parlement en de Raad inzake textielbenamingen met het oog op de aanpassing aan de technische vooruitgang****(Voor de EER relevante tekst)**

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Richtlijn 2008/121/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 januari 2009 inzake textielbenamingen ⁽¹⁾, en met name op artikel 15, lid 1,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 2008/121/EG bevat voorschriften voor het aangeven van de vezelsamenstelling van producten door middel van een etiket of merk om de belangen van de consument te beschermen. Textielproducten mogen in de Gemeenschap alleen in de handel worden gebracht als zij aan de bepalingen van die richtlijn voldoen.
- (2) Gezien de recente constatering van een technische werkgroep moet de vezel melamine aan de lijst van vezels in de bijlagen I en V bij Richtlijn 2008/121/EG worden toegevoegd om die richtlijn aan de technische vooruitgang aan te passen.
- (3) Richtlijn 2008/121/EG moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (4) De in deze richtlijn vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Comité voor de sector richtlijnen met betrekking tot de benamingen en de etikettering van textielproducten,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Richtlijn 2008/121/EG wordt als volgt gewijzigd:

1) In bijlage I wordt het volgende nummer 48 toegevoegd:

„48	Melamine	vezel die voor ten minste 85 gewichtspercenten gevormd wordt door vernette macromoleculen, opgebouwd uit melaminederivaten”.
-----	----------	--

2) In bijlage V wordt het volgende nummer 48 toegevoegd:

„48	Melamine	7,00”.
-----	----------	--------

*Artikel 2***Omzetting**

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk 15 september 2010 aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee, alsmede een tabel ter weergave van het verband tussen die bepalingen en deze richtlijn.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor de verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 3

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 4

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 14 september 2009.

Voor de Commissie
Günter VERHEUGEN
Vicevoorzitter

⁽¹⁾ PB L 19 van 23.1.2009, blz. 29.

RICHTLIJN 2009/122/EG VAN DE COMMISSIE

van 14 september 2009

tot wijziging van bijlage II bij Richtlijn 96/73/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde methoden voor de kwantitatieve analyse van binaire mengsels van textielvezels met het oog op de aanpassing aan de technische vooruitgang

(Voor de EER relevante tekst)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Richtlijn 96/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1996 betreffende bepaalde methoden voor de kwantitatieve analyse van binaire mengsels van textielvezels ⁽¹⁾, en met name op artikel 5,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 2008/121/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 januari 2009 inzake textielbenamingen ⁽²⁾ schrijft etikettering met de aanduiding van de vezelsamenstelling van textielproducten voor, waarbij met behulp van analyses wordt gecontroleerd of deze producten met de aanduidingen op het etiket overeenstemmen.
- (2) Richtlijn 96/73/EG voorziet in eenvormige methoden voor de kwantitatieve analyse van binaire mengsels van textielvezels.
- (3) Op grond van recente constatering van de technische werkgroep is Richtlijn 2008/121/EG aangepast aan de technische vooruitgang door de vezel melamine toe te voegen aan de lijst van vezels in de bijlagen I en V bij die richtlijn.
- (4) Daarom moeten er eenvormige testmethoden voor melamine worden vastgesteld.
- (5) Richtlijn 96/73/EG moet derhalve dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (6) De in deze richtlijn vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Comité voor de sector richtlijnen met betrekking tot de benamingen en de etikettering van textielproducten,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage II bij Richtlijn 96/73/EG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij deze richtlijn.

*Artikel 2***Omzetting**

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk 15 september 2010 aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee, alsmede een tabel ter weergave van het verband tussen die bepalingen en deze richtlijn.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor die verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 3

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 4

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 14 september 2009.

Voor de Commissie
Günter VERHEUGEN
Vicevoorzitter

⁽¹⁾ PB L 32 van 3.2.1997, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 19 van 23.1.2009, blz. 29.

BIJLAGE

Hoofdstuk 2 van bijlage II bij Richtlijn 96/73/EG wordt als volgt gewijzigd:

a) „Bijzondere methoden — Samenvattende tabel” wordt vervangen door:

„SAMENVATTENDE TABEL

Methode	Toepassingsgebied		Reagentia
	Oplosbaar bestanddeel	Onoplosbaar bestanddeel	
1.	Acetaat	Bepaalde andere vezels	Aceton
2.	Bepaalde proteïnevezels	Bepaalde andere vezels	Hypochloriet
3.	Viscose, cupro of bepaalde modaltypen	Katoen, elastolefine of melamine	Mierenzuur en zinkchloride
4.	Polyamide of nylon	Bepaalde andere vezels	Mierenzuur, 80 % m/m
5.	Acetaat	Triacetaat, elastolefine of melamine	Benzylalcohol
6.	Triacetaat of polylactide	Bepaalde andere vezels	Dichloormethaan
7.	Bepaalde cellulosevezels	Polyester, elastomultiester of elastolefine	Zwavelzuur, 75 % m/m
8.	Acrylvezels, bepaalde modacrylvezels of bepaalde chloorvezels	Bepaalde andere vezels	Dimethylformamide
9.	Bepaalde chloorvezels	Bepaalde andere vezels	Koolstofdioxide/aceton 55,5/44,5 (v/v)
10.	Acetaat	Bepaalde chloorvezels, elastolefine of melamine	Ijsazijn
11.	Zijde	Wol, haar, elastolefine of melamine	Zwavelzuur, 75 % m/m
12.	Jute	Bepaalde dierlijke vezels	Methode door middel van stikstofbepaling
13.	Polypropyleen	Bepaalde andere vezels	Xyleen
14.	Bepaalde andere vezels	Chloorvezels (homopolymeren van vinylchloride), elastolefine of melamine	Methode met behulp van geconcentreerd zwavelzuur
15.	Chloorvezels, bepaalde modalsoorten, bepaalde elastanen, acetaat, triacetaat	Bepaalde andere vezels	Cyclohexanon
16.	Melamine	Katoen of aramide	Warm mierenzuur, 90 % m/m”

b) methode nr. 1 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), linnen (7), hennep (8), jute (9), abaca (10), alfa (11), kokos (12), brem (13), ramee (14), sisal (15), cupro (21), modal (22), proteïne (23), viscose (25), acryl (26), polyamide of nylon (30), polyester (35), elastomultiester (46), elastolefine (47) en melamine (48).

Het is duidelijk dat deze methode niet van toepassing is op aan de oppervlakte gedeacetyleerd acetaat.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

c) methode nr. 2 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. katoen (5), cupro (21), viscose (25), acryl (26), chloorvezel (27), polyamide of nylon (30), polyester (35), polypropreen (37), elastaan (43), glasvezel (44), elastomultiester (46), elastolefine (47) en melamine (48).

Wanneer meer dan één soort eiwitvezel aanwezig is, levert deze methode de totale hoeveelheid maar niet de afzonderlijke gehalten daarvan.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor katoen, viscose, modal en melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt, en voor ongebleekt katoen, waarvoor ze 1,03 bedraagt.”;

d) methode nr. 3 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. katoen (5), elastolefine (47) en melamine (48).

Indien de aanwezigheid van een modalvezel wordt vastgesteld, moet door een voorafgaande proef worden geverifieerd of deze vezel in het reagens oplost.

Deze methode geldt niet voor mengsels waarin de katoen chemisch sterk is aangetast en evenmin in de gevallen waarin de viscose of de cupro gedeeltelijk onoplosbaar is geworden door de aanwezigheid van bepaalde reactieve kleurstoffen of van permanente finishes, die niet volledig kunnen worden verwijderd.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,02 voor katoen, 1,01 voor melamine en 1,00 voor elastolefine.”;

e) methode nr. 4 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), katoen (5), cupro (21), modal (22), viscose (25), acryl (26), chloorvezel (27), polyester (35), polypropreen (37), glasvezel (44), elastomultiester (46), elastolefine (47) en melamine (48).

Zoals hierboven vermeld geldt deze methode voor mengsels die wol bevatten, maar wanneer het wolgehalte meer dan 25 % bedraagt moet methode nr. 2 worden toegepast, waarbij de wol wordt opgelost in een alkalische natriumhypochlorietoplossing.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

f) methode nr. 5 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1 komt als volgt te luiden:

„1. TOEPASSINGSGEBIED

Deze methode is, na verwijdering van niet-vezelbestanddelen, geschikt voor binaire mengsels van:

1. acetaat (19)

met:

2. triacetaat (24), elastolefine (47) en melamine (48).”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

g) methode nr. 6 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), cupro (21), modal (22), viscose (25), acryl (26), polyamide of nylon (30), polyester (35), glasvezel (44), elastomultiester (46), elastolefine (47) en melamine (48).

Opmerking: Triacetaatvezels die gedeeltelijk zijn verzeep door een speciale nabehandeling zijn niet meer volledig oplosbaar in het reagens. In dit geval kan de methode niet worden toegepast.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor polyester, elastomultiester, elastolefine en melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

h) methode nr. 8 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), cupro (21), modal (22), viscose (25), polyamide of nylon (30), polyester (35), elastomultiester (46), elastolefine (47) en melamine (48).

Zij geldt eveneens voor acryl en bepaalde modacrylvezels die met metaalcomplexkleurstoffen zijn geleverd, maar zij is niet van toepassing voor dergelijke vezels die zijn geleverd met chromeringskleurstoffen.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor wol, katoen, cupro, modal, polyester, elastomultiester en melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

i) methode nr. 9 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), cupro (21), modal (22), viscose (25), acryl (26), polyamide of nylon (30), polyester (35), glasvezel (44), elastomultiester (46) en melamine (48).

Wanneer het wol- of zijdegehalte van het mengsel groter is dan 25 % dient methode nr. 2 te worden toegepast.

Wanneer het gehalte van het mengsel aan polyamide of nylon groter is dan 25 %, dan moet methode nr. 4 worden toegepast.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

j) punt 1.2 van methode nr. 10 komt als volgt te luiden:

„2. bepaalde chloorvezels (27), te weten polyvinylchloridevezels, al dan niet nagechloreerd, elastolefine (47) en melamine (48).”;

k) methode nr. 11 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), elastolefine (47) en melamine (48).”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 0,985 voor wol, 1,00 voor elastolefine en 1,01 voor melamine.”;

l) methode nr. 13 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1.2 komt als volgt te luiden:

„2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), acetaat (19), cupro (21), modal (22), triacetaat (24), viscose (25), acryl (26), polyamide of nylon (30), polyester (35), glasvezel (44), elastomultiester (46) en melamine (48).”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

m) methode nr. 14 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1 komt als volgt te luiden:

„1. TOEPASSINGSGBIED

Deze methode is, na verwijdering van niet-vezelbestanddelen, geschikt voor binaire mengsels van:

1. katoen (5), acetaat (19), cupro (21), modal (22), triacetaat (24), viscose (25), bepaalde acrylvezels (26), bepaalde modacrylvezels (29), polyamide of nylon (30), polyester (35) en elastomultiester (46).

met

2. chloorvezels (27), op basis van homopolymeren van vinylchloride, al dan niet nagechloreerd, elastolefine (47) en melamine (48).

De betrokken modacrylvezels zijn die welke een heldere oplossing geven bij onderdompeling in geconcentreerd zwavelzuur ($d_{20} = 1,84$ g/ml).

Deze methode kan met name in plaats van de methoden nr. 8 en nr. 9 worden gebruikt.”;

ii) punt 2 komt als volgt te luiden:

„2. PRINCIPE

Uitgaande van een bekend drooggewicht van het mengsel worden de in punt 1.1 vermelde vezels in geconcentreerd zwavelzuur ($d_{20} = 1,84$ g/ml) opgelost. Het uit de chloorvezel, de elastolefine of de melamine bestaande residu wordt verzameld, gewassen, gedroogd en gewogen; het gewicht wordt eventueel gecorrigeerd en uitgedrukt als percentage van het drooggewicht van het mengsel. Het percentage van de tweede bestanddelen wordt verkregen door aftrekking.”;

iii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00, behalve voor melamine, waarvoor ze 1,01 bedraagt.”;

n) methode nr. 15 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt 1 komt als volgt te luiden:

„1. TOEPASSINGSGBIED

Deze methode is, na verwijdering van niet-vezelbestanddelen, geschikt voor binaire mengsels van:

1. acetaat (19), triacetaat (24), chloorvezel (27), bepaalde modacrylvezels (29), bepaalde elastanen (43)

met

2. wol (1), dierlijk haar (2 en 3), zijde (4), katoen (5), cupro (21), modal (22), viscose (25), polyamide of nylon (30), acryl (26), glasvezel (44) en melamine (48).

Indien is vastgesteld dat modacryl- of elastaanvezel aanwezig is, dient in een voorafgaande proef te worden bepaald of die volledig in het reagens oplosbaar is.

De methoden nr. 9 en nr. 14 zijn eveneens toepasbaar voor het analyseren van mengsels die chloorvezels bevatten.”;

ii) punt 5 komt als volgt te luiden:

„5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” bedraagt 1,00 behalve voor de volgende vezels:

zijde en melamine 1,01;

acryl 0,98.”;

o) na methode nr. 15 wordt methode nr. 16 ingevoegd:

„METHODE Nr. 16

MELAMINE EN BEPAALDE ANDERE VEZELS

(Methode met behulp van warm mierenzuur)

1. TOEPASSINGSGBIED

Deze methode is, na verwijdering van niet-vezelbestanddelen, geschikt voor binaire mengsels van:

1. melamine (48)

met

2. katoen (5) en aramide (31).

2. PRINCIPE

Uitgaande van een bekend drooggewicht van het mengsel wordt de melamine opgelost met behulp van warm mierenzuur (90 % m/m).

Het residu wordt verzameld, gewassen, gedroogd en gewogen; het gewicht wordt eventueel gecorrigeerd en uitgedrukt als percentage van het drooggewicht van het mengsel. Het percentage van de tweede bestanddelen wordt verkregen door aftrekking.

Opmerking: Houd strikt het aanbevolen temperatuurbereik aan, want de oplosbaarheid van melamine is sterk afhankelijk van de temperatuur.

3. APPARATUUR EN REAGENTIA (niet vermeld in het algemene gedeelte)

3.1. Apparatuur

- i) Erlenmeyer van minstens 200 ml met ingeslepen stop.
- ii) Schudwaterbad of ander apparaat om de erlenmeyer te schudden en op een temperatuur van 90 ± 2 °C te houden.

3.2. Reagentia

- i) Mierenzuur (90 % m/m, d_{20} : 1,204 g/ml). Verdun 890 ml mierenzuur van 98-100 % m/m (d_{20} : 1,220 g/ml) met water tot 1 l.

Omdat warm mierenzuur zeer corrosief is, moet er voorzichtig mee worden omgegaan.

- ii) Verdunde ammonia: verdun 80 ml geconcentreerde ammonia (d_{20} : 0,880) met water tot 1 l.

4. WERKWIJZE

De in het algemene gedeelte verstrekte instructies opvolgen en als volgt te werk gaan:

Aan het analysemonster in de erlenmeyer van minstens 200 ml met ingeslepen stop 100 ml mierenzuur per gram monster toevoegen. Sluiten en schudden om het monster te bevochtigen. Houd de erlenmeyer onder krachtig schudden gedurende één uur bij een temperatuur van 90 ± 2 °C in een schudwaterbad. Koel de erlenmeyer af tot kamertemperatuur. De vloeistof in een gewogen filterkroes decanteren. 50 ml mierenzuur toevoegen aan het residu in de erlenmeyer, met de hand schudden en de inhoud filtreren door de filterkroes. Eventueel resterende vezels overbrengen in de filterkroes door de erlenmeyer te spoelen met een kleine extra hoeveelheid mierenzuur. De filterkroes afzuigen en het residu wassen met mierenzuur, warm water en verdunde ammonia en tenslotte met koud water. Na elke wasbehandeling de filterkroes afzuigen. Telkens wachten tot de spoelvloeistof uit zichzelf is doorgelopen alvorens af te zuigen. Tenslotte de filterkroes afzuigen en tezamen met het residu drogen, afkoelen en wegen.

Opmerking: De temperatuur is van zeer grote invloed op de oplosbaarheidseigenschappen van melamine en dient zorgvuldig geregeld te worden.

5. BEREKENING EN WEERGAVE VAN DE RESULTATEN

De resultaten worden berekend zoals aangegeven in het algemene gedeelte. De waarde van „d” voor katoen en aramide bedraagt 1,02.

6. NAUWKEURIGHEID VAN DE METHODE

Voor een homogeen mengsel van textielmaterialen liggen de betrouwbaarheidsgrenzen van de volgens deze methode verkregen resultaten niet hoger dan ± 2 bij een betrouwbaarheidsdrempel van 95 %.

II

(Besluiten op grond van het EG- en het Euratom-Verdrag waarvan publicatie niet verplicht is)

BESLUITEN/BESCHIKKINGEN

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 11 februari 2009

betreffende de door het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland ten uitvoer gelegde staatssteunmaatregel C 55/07 (ex NN 63/07, CP 106/06) — Aan BT verleende staatsgarantie

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2009) 685)

(Slechts de tekst in de Engelse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2009/703/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

1. PROCEDURELE ASPECTEN

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ⁽¹⁾, en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Deze zaak heeft betrekking op staatssteun die door het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (hierna „het Verenigd Koninkrijk” genoemd) ten voordele van BT plc (hierna „BT” genoemd, tenzij anders vermeld) ten uitvoer is gelegd. BT is een in Engeland en Wales geregistreerde public limited company (naamloze vennootschap). British Telecommunications plc is een volle dochtermaatschappij van BT Group plc en omvat vrijwel alle bedrijfsonderdelen en activa van de BT-groep. Het is de opvolger van het publiekrechtelijke lichaam (statutory corporation) British Telecommunications en is opgericht in Engeland en in Wales als een public limited company. Het is als gevolg van de telecommunicatiewet van 1984 in volledige eigendom van de regering van het Verenigd Koninkrijk. Tussen november 1984 en juli 1993 heeft de regering van het Verenigd Koninkrijk in drie openbare emissies al haar aandelen in British Telecommunications plc verkocht.

- (2) Op 26 april 2006 heeft een van de concurrenten van BT, die om vertrouwelijkheid heeft verzocht, een klacht ingediend tegen een garantie die door de Minister of the Crown aan BT is toegekend (Crown guarantee, hierna „staatsgarantie” genoemd). Per e-mailbericht van 24 mei 2006 en 22 juni 2006 heeft deze concurrent de Commissie verdere informatie over de regeling verstrekt.
- (3) Op 18 mei 2006 heeft de Commissie een verzoek om inlichtingen gezonden naar de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk, dat bij brief van 18 juli 2006 geantwoord heeft.
- (4) Op 21 december 2006 heeft de Commissie om verdere inlichtingen verzocht. Na een verlenging van de antwoordtermijn hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk geantwoord bij brief van 27 februari 2007.
- (5) Op 26 maart 2007 heeft op verzoek van de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk een vergadering plaatsgevonden met de advocaten die de trustees van de pensioenregeling van BT (BT Pension Scheme, hierna „BTPS” genoemd) vertegenwoordigen. Per e-mailbericht van 10 mei 2007 is verdere informatie verstrekt.
- (6) Op 10 mei 2007 heeft de Commissie de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk een verzoek om inlichtingen gestuurd. Na een verlenging van de termijn en een vergadering op 11 juni 2007 hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk geantwoord bij brief van 19 juni 2007.
- (7) Bij brief van 3 augustus 2007 heeft de Commissie om nadere inlichtingen verzocht. Na een verlenging van de termijn hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk geantwoord bij brief van 3 oktober 2007.

⁽¹⁾ PB C 15 van 22.1.2008, blz. 8.

- (8) Op 28 november 2007 heeft de Commissie een besluit goedgekeurd en ter kennis van het Verenigd Koninkrijk gebracht waarin zij concludeerde dat de staatsgarantie, voor zover deze betrekking heeft op de pensioenverplichtingen van BT bij insolventie, geen staatssteun vormde in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en heeft zij tegelijk de formele onderzoeksprocedure ingeleid ten aanzien van bepaalde maatregelen die met de aan BPTS toegekende staatsgarantie verband houden.
- (9) Per e-mailbericht van 30 januari 2008 hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hun opmerkingen bij dit besluit ingediend.
- (10) Na de publicatie van het besluit van 28 november 2007 heeft de Commissie van de volgende belanghebbende partijen opmerkingen ontvangen: UK Competitive Telecommunications Association (hierna „UKCTA” genoemd), een brancheorganisatie die met BT concurrerende telecommunicatie-exploitanten vertegenwoordigt, de oorspronkelijke anonieme indiener van de klacht, BT en BPTS. Hun opmerkingen zijn op 25 maart 2008 naar de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk gestuurd.
- (11) Per e-mailbericht van 25 april 2008 hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk de toestemming gevraagd om de opmerkingen van de derde partijen naar BT te sturen. Na raadpleging en toestemming van de betrokken partijen heeft de Commissie toegestaan dat niet-vertrouwelijke versies van deze documenten aan BT werden vrijgegeven.
- (12) Per e-mailbericht van 30 mei 2008 ontving de Commissie de reacties van de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk op de opmerkingen van de derde partijen. Per e-mailbericht van 3 juni 2008 ontving de Commissie de reacties van BT op de opmerkingen van de derde partijen.
- (13) Op 22 juli 2008 heeft de Commissie een bijeenkomst gehouden met de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk, waarna op 19 september 2008 per e-mailbericht nieuwe verduidelijkingen zijn gevolgd.
- (14) De advocaten van BT en BPTS hebben op hun verzoek op 6 augustus 2008 en 28 oktober 2008 met de Commissie vergaderd.

2. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGELEN

- (15) De betrokken maatregelen die hier worden onderzocht, zijn de bepalingen waarbij de regering van het Verenigd Koninkrijk krachtens de staatsgarantie het nakomen van bepaalde verplichtingen van BT, met name pensioenverplichtingen, garandeert en BT van verplichtingen ontslaat die vastgelegd zijn in het wettelijke kader dat in het Verenigd Koninkrijk op pensioenregelingen van toepassing is.

2.1. De staatsgarantie

- (16) Krachtens de telecommunicatiewet van 1981 is de telecommunicatieactiviteit die vroeger deel uitmaakte van de Post Office, aan een nieuw overheidsbedrijf overgedragen, namelijk British Telecommunications. De telecommunicatiewet van 1984 voorzag in de privatisering van British Telecommunications.

- (17) Overeenkomstig artikel 60 van de telecommunicatiewet van 1984 werden de eigendom, de rechten en de verplichtingen van het overheidsbedrijf overgedragen aan de geprivatiseerde opvolgende onderneming, British Telecommunications plc. Die overdracht omvatte ook alle verplichtingen van het overheidsbedrijf ten aanzien van de pensioenregeling van zijn werknemers, die toen een tekort vertoonde van 626 miljoen GBP, zoals bleek uit de actuële waardering van de regeling in 1983.

- (18) De staatsgarantie is vastgesteld in artikel 68 van de telecommunicatiewet van 1984 (vert.):

„1) Dit artikel is van toepassing wanneer

a) overeenkomstig de [insolventiewet van 1986] een besluit is aangenomen voor de vrijwillige liquidatie van de opvolgende onderneming, die niet louter gericht is op de wederopbouw of de fusie met een andere onderneming, of

b) zonder dat vooraf een dergelijk besluit is aangenomen, de rechter overeenkomstig de insolventiewet de liquidatie van de opvolgende onderneming heeft bevolen.

2) Vanaf de aanvang van de liquidatie is de minister gehouden alle uitstaande verplichtingen van de opvolgende onderneming die zij krachtens het bovenstaande artikel 60 heeft verworven, na te komen.

(...)

4) Wanneer de minister een persoon betaalt ter nakoming van wat hij als een hem krachtens dit artikel opgelegde verplichting beschouwt, wordt hij daardoor een schuldeiser van de opvolgende onderneming ten belope van het betaalde bedrag, waarbij ten behoeve van de liquidatie zijn schuldvordering geacht wordt op de oorspronkelijke verplichting betrekking te hebben.”.

- (19) De staatsgarantie dekte alle uitstaande verplichtingen van de onderneming die in 1984 aan BT zijn overgedragen. Hoewel de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk beweren dat zij geen volledige informatie hebben over het totale gedekte bedrag aan verplichtingen niet zijnde pensioenverplichtingen, merken zij op dat de jaarrekeningen van British Telecom over 1983/1984 enige informatie bevatten over de positie per 31 maart 1984:

— de kortetermijnverplichtingen met een looptijd van maximaal één jaar bedroegen in totaal 1 909 miljoen GBP. Deze bestonden uit kortetermijnleningen, handelsschulden, belasting op de toegevoegde waarde en loonheffingen, andere schuldeisers en overlopende rekeningen;

— de langetermijnverplichtingen beliepen in totaal 458 miljoen GBP aan buitenlandse leningen, die tien jaar later zijn terugbetaald.

- (20) Bij de communicatiewet van 2003 is artikel 60 opgeheven en is artikel 68, lid 2, van de telecommunicatiewet van 1984 gewijzigd, dat nu als volgt luidt (vert.): „vanaf de aanvang van de liquidatie is de minister gehouden alle uitstaande verplichtingen van de opvolgende onderneming voor de betaling van pensioenen die zij krachtens het bovenstaande artikel 60 heeft verworven, na te komen” (onderstreping toegevoegd).
- (21) Krachtens de staatsgarantie moet de regering van het Verenigd Koninkrijk alle pensioenverplichtingen van het overheidsbedrijf nakomen die aan BT zijn overgedragen ten aanzien van werknemers die vóór 6 augustus 1984 bij de pensioenregeling van het overheidsbedrijf waren aangesloten, ingeval BT insolvent is en wordt geliquideerd en alleen als er bij het begin van de liquidatie sprake is van een geheel of gedeeltelijk uitstaande verplichting. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de activa van de pensioenregeling van BT ontoereikend zijn om haar verplichtingen met betrekking tot de door deze werknemers opgebouwde rechten na te komen. Hoewel de telecommunicatiewet van 1984 op dit punt niet duidelijk is, zijn de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk van oordeel dat de staatsgarantie de pensioenrechten dekt die deze werknemers niet alleen vóór maar ook na de privatisering verworven hebben.
- (22) Vóór de privatisering en gezien zijn status als overheidsbedrijf, kon BT alleen door een wet van het parlement worden geliquideerd. Wat de pensioenverplichtingen betreft, is de staatsgarantie, naar wordt beweerd, verleend om de bezorgdheid van de werknemers van het overheidsbedrijf weg te werken, die niet langer staatsbescherming voor hun pensioenen zouden genieten. Zij waren bijzonder ongerust over wat er zou gebeuren als de geprivatiseerde opvolgende onderneming insolvent zou worden en de pensioenregeling met een tekort zou achterlaten. Volgens de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk is met de in 1984 verleende staatsgarantie een antwoord geboden op deze zorgen, die nog groter waren geworden nadat in 1983 was gebleken dat de pensioenregeling een actuair tekort vertoonde.
- (23) Volgens de door de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk verstrekte uitleg zou bij insolventie van BT de regering van het Verenigd Koninkrijk onmiddellijk — vanaf de aanvang van de liquidatie — aansprakelijk worden voor alle uitstaande verplichtingen van BT die verband houden met de bij de privatisering aan BT overgedragen pensioenregeling voor werknemers. De minister zou deze uitstaande verplichtingen aan BTPS nakomen en zou voor dat bedrag een concurrente schuldeiser van BT worden. Aangezien de wet geen bijzondere voorrang verleent aan de trustee van een pensioenregeling, zou BTPS voor alle niet door de staatsgarantie gedekte verplichtingen aan werknemers ook een concurrente schuldeiser van het insolvente BT worden.
- (24) De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk geven aan dat zij niet in staat zijn de waarde te bepalen van de verplichtingen die onder de garantie zouden vallen. De uitstaande verplichtingen zouden namelijk afhangen van het aantal deelnemers voor wie de dekking geldt en van de activa van de BT-pensioenregeling indien BT insolvent zou worden en zou worden geliquideerd.

2.2. Pensioenregeling van BT

- (25) Tot 1969 waren de werknemers van de Post Office ambtenaren. In dat jaar werden zij werknemers van het overheidsbedrijf Post Office, waardoor een einde kwam aan hun status als ambtenaar. Door het opzetten van de „Post Office Staff Superannuation Scheme” (POSSS), waaraan de opgebouwde pensioenrechten van de werknemers van de Post Office werden overgedragen, kreeg de Post Office de algemene aansprakelijkheid voor de betaling van de werknemerspensioenen toegewezen.
- (26) In 1983 is de „British Telecommunications Staff Superannuation Scheme” (BTSSS) opgezet, waarvan de bepalingen nauw aansluiten bij die van de POSSS. Op 31 maart 1986 heeft BT nog een andere pensioenregeling voor nieuwe werknemers opgezet, met de naam „British Telecommunications plc. New Pension Scheme” (BTNPS). Vanaf die datum kwamen nieuwe deelnemers niet meer voor BTSSS in aanmerking. In 1993 werden beide regelingen samengevoegd onder de nieuwe naam „BT Pension Scheme” (BTPS).
- (27) Doel van BTPS is ervoor te zorgen dat de regeling op lange termijn altijd over genoeg financiële middelen beschikt om de kosten van de verschuldigde pensioenuitkeringen te dekken. Overeenkomstig de reglementen van BTPS moet BT reguliere werkgeversbijdragen aan de regeling betalen, zoals die door de actuaire van de regeling zijn bepaald, om de vergoedingen en de kosten van de regeling te kunnen dekken. In het boekjaar 2006/2007 bedroegen de reguliere werkgeversbijdragen van BT 395 miljoen GBP. De actuaire van de regeling moet ook ten minste om de drie jaar een actuair waardering van de activa en de verplichtingen (namelijk toekomstige pensioenen en andere kosten) van de regeling uitvoeren en over de dekkingsgraad van de regeling verslag uitbrengen aan de trustee van BTPS en aan BT. In het kader van een herstelplan om weer te komen tot een volledige financiering van de BTPS [...] (*), moet BT ook extra bijdragen voor zover dit nodig is om een eventueel in de actuair waardering gemeld tekort tussen de activa en de verplichtingen van de regeling weg te werken.
- (28) Bij de driejaarlijkse waardering van BTPS op 31 december 2002 is bijvoorbeeld geconcludeerd dat er een dekkingstekort bestond. BT is ermee akkoord gegaan dit over vijftien jaar terug te betalen tegen 232 miljoen GBP per jaar, bovenop de reguliere werkgeversbijdragen. Volgens de in december 2006 bekendgemaakte resultaten van de laatste waardering beliepen de verplichtingen 37,8 miljard GBP en de activa 34,4 miljard GBP, hetgeen in een tekort van 3,4 miljard GBP resulteerde. Overeenkomstig het herstelplan moet de regeling tegen 2015 weer een volledige dekkingsgraad hebben bereikt. BT heeft ermee ingestemd gedurende tien jaar 280 miljoen GBP per jaar te betalen. In combinatie met de beleggingsopbrengsten zal dit er naar verwachting voor zorgen dat het tekort

(*) Zakelijke geheim.

volledig wordt weggewerkt. Als de volgende actuariële waardering zou uitwijzen dat de regeling niet opnieuw een volledige dekkingsgraad heeft bereikt zoals gepland, zullen een nieuw herstelplan en gewijzigde aanvullende bijdragen moeten worden overeengekomen.

2.3. Voornaamste ontwikkelingen in de pensioenwetgeving in het Verenigd Koninkrijk sinds 1984

- (29) De pensioenwetgeving in het Verenigd Koninkrijk heeft sinds 1984 diverse veranderingen ondergaan. Volgens de beschikbare informatie hebben de pensioenwetten van 1995 en 2004 de grootste wijzigingen aangebracht in het algemene regelgevingskader voor pensioenen.

2.3.1. De pensioenwet van 1995: minimaal vereiste dekkingsgraad

- (30) Artikel 56 van de pensioenwet van 1995 heeft als minimaal vereiste dekkingsgraad ingevoerd dat de activa van de regeling geen lagere waarde mogen hebben dan het bedrag van de verplichtingen. In de Occupational Pension Schemes (Minimum Funding Requirement and Actuarial Valuations) Regulations 1996 (regels voor beroepspensioenregelingen (inzake de minimaal vereiste dekkingsgraad en de actuariële waardering) van 1996) wordt echter het volgende bepaald (vert.):

„Artikel 56 (minimaal vereiste dekkingsgraad) is niet van toepassing op [...] beroepspensioenregelingen ten behoeve waarvan een Minister of the Crown een garantie heeft verleend of andere maatregelen heeft genomen om te waarborgen dat de activa van de regeling toereikend zijn om aan haar verplichtingen te voldoen. [...] Wanneer een dergelijke garantie gegeven is ten aanzien van slechts een gedeelte van de regeling, zijn de artikelen 56 tot 60 en deze regels van toepassing alsof dat gedeelte en het andere gedeelte van de regeling afzonderlijke regelingen waren” (onderstreping toegevoegd).

- (31) Bovendien bepaalt artikel 75 van de pensioenwet van 1995 dat wanneer op het tijdstip van de insolventie de activa van de regeling een lagere waarde hebben dan het bedrag van de verplichtingen, een bedrag ten belope van het verschil zal worden beschouwd als een schuld van de werkgever aan de trustees of de beheerders van de regeling. In de Occupational Pension Schemes (Deficiency on Winding up) Regulations 1996 (regels voor beroepspensioenregelingen (inzake tekort bij liquidatie) van 1996) wordt echter het volgende bepaald (vert.):

„Artikel 75 is niet van toepassing [...] op beroepspensioenregelingen ten behoeve waarvan een Minister of the Crown een garantie heeft verleend of andere maatregelen heeft genomen om te waarborgen dat de activa van de regeling toereikend zijn om aan haar verplichtingen te voldoen” (onderstreping toegevoegd).

2.3.2. De pensioenwet van 2004: het pensioenbeschermingsfonds en de wettelijk vereiste dekkingsgraad

- (32) Na de grote politieke druk die was ontstaan toen na faillissementen van bijdragende bedrijven duizenden werknemers hun pensioenen grotendeels verloren zagen gaan, werd door de pensioenwet van 2004 (deel 2) het Pension Protection Fund (hierna: het pensioenbeschermingsfonds) ingevoerd. Het pensioenbeschermingsfonds

is in april 2005 opgericht. Het heeft tot taak een vergoeding te betalen aan deelnemers aan in aanmerking komende pensioenregelingen die door insolventie van de bijdragende werkgevers over ontoereikende activa beschikken om de deelnemers een mate van bescherming te bieden die vergelijkbaar is met de hoogte van het door het pensioenbeschermingsfonds te betalen vergoeding.

- (33) Het pensioenbeschermingsfonds wordt gedeeltelijk gefinancierd door de activa die zijn overgedragen uit regelingen waarvan het fonds de aansprakelijkheid heeft overgenomen en gedeeltelijk door een jaarlijkse heffing op de in aanmerking komende pensioenregelingen. Deze bijdrage bestaat uit een beheersbijdrage en een risicobijdrage die twee elementen bevat: een risicogebonden element dat rekening houdt met het risico op ontoereikende financiering van de regeling en met het risico op insolventie van de werkgever (80 % van de bijdrage), en een regelinggebonden element op basis van de omvang van de verplichtingen van de regeling (20 % van de bijdrage). Het bedrag van de oorspronkelijke heffing voor 2005/2006 is vastgesteld zonder rekening te houden met het risicogebonden element.

- (34) In de Pension Protection Fund (Entry Rules) Regulations 2005 (reglement van het pensioenbeschermingsfonds van 2005 (toegangsvoorschriften)) wordt bepaald dat (vert.) „een regeling ten behoeve waarvan een bevoegde overheidsinstantie een garantie heeft verleend of andere maatregelen heeft genomen om te waarborgen dat de activa van de regeling toereikend zijn om aan haar verplichtingen te voldoen” van bijdragen aan het pensioenbeschermingsfonds is vrijgesteld. Wanneer een regeling gedeeltelijk door de staat is gegarandeerd, moeten de gegarandeerde en de niet-gegarandeerde delen van de regeling als afzonderlijke regelingen worden beschouwd.

- (35) Ten slotte zijn in deel 3 van de pensioenwet van 2004 nieuwe voorschriften ingevoerd voor de wettelijke dekkingsgraad van de regeling („Statutory funding objectives”) die de minimaal vereiste dekkingsgraad van 1995 hebben vervangen. In artikel 222 van de wet wordt bepaald dat regelingen onderworpen zijn aan de verplichting toereikende en geschikte activa aan te houden om hun technische voorzieningen te dekken. In de Occupational Pension Schemes (Scheme Funding) Regulations 2005 (regels voor beroepspensioenregelingen (inzake financiering van de regeling) van 2005) wordt een vrijstelling verleend aan regelingen die door een overheidsinstantie zijn gegarandeerd. Nogmaals, wanneer een regeling gedeeltelijk door de staat is gegarandeerd, moeten de gegarandeerde en de niet-gegarandeerde delen van de regeling als afzonderlijke regelingen worden beschouwd.

3. BESLUIT VAN DE COMMISSIE BETREFFENDE DE FORMELE ONDERZOEKPROCEDURE

- (36) In haar besluit van 28 november 2007 tot inleiding van de formele onderzoeksprocedure heeft de Commissie haar eerste beoordeling uiteengezet en ook uitgelegd waarom zij twijfelt aan de verenigbaarheid van de maatregelen in kwestie met de gemeenschappelijke markt. De maatregelen in kwestie waren:

— de staatsgarantie voor BT ten behoeve van haar pensioenverplichtingen in 1984;

- de vrijstelling van BTPS van de toepassing van de bij de pensioenwetten van 1995 en 2004 ingevoerde minimaal vereiste dekkingsgraad op de pensioenverplichtingen van BTPS die door de staatsgarantie zijn gedekt;
 - de overeenkomstig de Pension Protection Fund (Entry Rules) Regulations 2005 aan BTPS toegekende vrijstelling, wat betreft haar pensioenverplichtingen die door de staatsgarantie zijn gedekt, van het in deel 2 van de pensioenwet van 2004 vastgestelde voorschrift om aan het pensioenbeschermingsfonds een jaarlijkse heffing te betalen.
- (37) In dat besluit stelde de Commissie dat, op zichzelf beschouwd, de staatsgarantie voor de pensioenverplichtingen van BT bij insolventie na liquidatie van BT, alleen werknemers ten goede komt en dus voor BT geen voordeel oplevert, aangezien dit geen invloed heeft op de rating, de investeringen of het personeelsbeleid van BT. De Commissie had daarom geconcludeerd dat de staatsgarantie, voor zover deze slaat op de pensioenverplichtingen van BT bij insolventie en als de in 1995 en 2004 ingevoerde wijzigingen in het wettelijke kader buiten beschouwing worden gelaten, BT geen specifiek extra voordeel opleverde en daarom geen staatssteun vormde in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag ⁽¹⁾.
- (38) Wat het in 1995 en 2004 ingevoerde wettelijke kader voor pensioenen met betrekking tot de staatsgarantie betreft, is de Commissie echter tot een andere conclusie gekomen. De Commissie drukte haar eerste twijfels uit bij de verenigbaarheid van mogelijke staatssteun met de gemeenschappelijke markt en vroeg het Verenigd Koninkrijk om uitleg, met name over het volgende:
- duidelijke bewijzen dat BTPS geen gebruik heeft gemaakt van de vrijstelling van de in de pensioenwetten van 1995 en 2004 bepaalde minimaal vereiste dekkingsgraad en de redenen daarvoor. In dit verband heeft de Commissie opgemerkt dat BTPS in 2006 nog steeds een tekort van 3,4 miljard GBP vertoonde, ondanks de voorschriften van de pensioenwet van 1995 dat de regeling over activa moest beschikken die overeenstemden met de verplichtingen;
 - een uitvoerige motivering waarom de vrijstelling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds geen staatssteun vormt in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag;
 - een uitvoerige motivering waarom deze maatregelen als verenigbaar kunnen worden aangemerkt met de regels inzake staatssteun, en met name artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag, mocht de Commissie concluderen dat zij staatssteun vormen.

4. OPMERKINGEN VAN DE BETROKKEN PARTIJEN

4.1. Standpunt van de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk

- (39) De opmerkingen van het Verenigd Koninkrijk slaan op de kwesties die in het besluit van 28 november 2007 aan de orde zijn gesteld betreffende de minimaal vereiste dekkingsgraad en de vrijstelling van betaling van bijdragen aan het pensioenbeschermingsfonds.
- 4.1.1. *Minimaal vereiste dekkingsgraad*
- (40) Het Verenigd Koninkrijk beweert dat BT en BTPS geen gebruik hebben gemaakt van de vrijstelling van de toepassing van de minimaal vereiste dekkingsgraad.
- (41) De minimaal vereiste dekkingsgraad uit artikel 56 van de pensioenwet van 1995, die tot 2004 van toepassing was, houdt in dat de activa van het pensioenfonds geen lagere waarde mogen hebben dan het bedrag van de verplichtingen. Het Verenigd Koninkrijk legt er de nadruk op dat overeenkomstig artikel 56, lid 3, van de pensioenwet van 1995 de berekeningsgrondslag van de pensioenverplichtingen verschilde van die welke doorgaans door pensioenregelingen worden gehanteerd bij de permanente waarderingen die zij gewoonlijk uitvoeren. Bijgevolg hebben de verschillende methodes verschillende waarden aan verplichtingen opgeleverd.
- (42) De verschillen tussen de waarderingen volgens de methode van het minimaal vereiste dekkingsgraad (MFR) en die van de lopende BTPS-waarderingen worden in de onderstaande tabel gepreciseerd:

Datum van de waardering	Activa	Verplichtingen (MFR-methode)	Verhouding activa/verplichtingen (MFR-methode)	Verplichtingen (permanente waardering)	Verhouding activa/verplichtingen (permanente waardering)
31.12.2002	22,8 miljard GBP	22,5 miljard GBP	101,1 %	24,9 miljard GBP	91,6 %
31.12.1999	29,9 miljard GBP	26,5 miljard GBP	112,7 %	30,9 miljard GBP	96,8 %

- (43) Uit deze cijfers blijkt dat wat de twee waarderingen van BTPS betreft, die in de periode zijn uitgevoerd waarin de minimaal vereiste dekkingsgraad van 1995 van toepassing was (namelijk de waarderingen van 1999 en 2002) de dekkingsgraad van BTPS volgens de methode van de minimaal vereiste dekkingsgraad meer dan 100 % bedroeg, terwijl de permanente waardering met een andere methode een tekort laat zien. In dit verband merkt het Verenigd Koninkrijk op dat de minimaal

vereiste dekkingsgraad niet inhield dat de activa van regelingen groter moesten zijn dan hun verplichtingen, zoals berekend bij de lopende waarderingen. Bovendien moest overeenkomstig de minimaal vereiste dekkingsgraad een tekort niet onmiddellijk worden weggevoerd, maar wel binnen een vastgelegde periode van maximaal tien jaar om te komen tot een dekkingsgraad waarbij de verhouding tussen activa en verplichtingen 100 % bedraagt.

⁽¹⁾ Zie het besluit van de Commissie van 28 november 2007, de punten 42 tot 60.

- (44) De pensioenwet van 2004 heeft de minimaal vereiste dekkinggraad van 1995 vervangen door nieuwe dekkingregels voor de regeling, dat de trustee van pensioenfonds verplicht met de bijdragende onderneming een plan overeen te komen om eventuele dekkingstekorten weg te werken. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben benadrukt dat overeenkomstig de regels voor beroepspensioenregelingen alleen pensioenregelingen die onder een staatsgarantie vallen en die bij wet zijn opgericht, kunnen worden vrijgesteld van de toepassing van de wettelijke dekkinggraad. In dit verband moet worden opgemerkt dat BTPS niet bij wet is opgericht.
- (45) De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben verder onderstreept dat dit voorschrift inzake de wettelijke dekkinggraad volledig door BTPS is nageleefd, zoals blijkt uit de verklaringen van de trustee van BTPS dat het financieringsvoorschrift van 2004 volledig was toegepast ten aanzien van het aan de waardering van 2005 gekoppelde herstelplan. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben ook te kennen gegeven dat de toezichthouder voor pensioenen ervan overtuigd was dat de garantie niet was gebruikt om de herstelperiode te verlengen of de belangrijkste veronderstellingen in de actuariële waardering of het herstelplan te wijzigen.

4.1.2. Vrijstelling van de betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds

- (46) Met betrekking tot de vrijstelling van de betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds brengen de autoriteiten in herinnering dat het pensioenbeschermingsfonds deel uitmaakte van een pakket dat in het kader van de pensioenwet van 2004 is ingevoerd ter verbetering van de bescherming die deelnemers aan pensioenregelingen wordt geboden bij insolventie van de werkgever. Het pensioenbeschermingsfonds is specifiek opgericht om de bescherming voor deelnemers te verbeteren bij stopzetting van regelingen die ontoereikend waren gefinancierd en waarvoor nog geen passende maatregelen waren getroffen. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk zijn van oordeel dat, aangezien de verplichting om bijdragen te betalen direct verband houdt met de bescherming die door het pensioenbeschermingsfonds geboden wordt, regelingen met toereikende maatregelen zoals een staatsgarantie overeenkomstig de regels niet voor het pensioenbeschermingsfonds in aanmerking komen, omdat de door het pensioenbeschermingsfonds geboden bescherming niet relevant is.
- (47) Daarom valt BTPS, wat werknemers betreft die door een staatsgarantie zijn gedekt, buiten het toepassingsgebied van het stelsel van het pensioenbeschermingsfonds. Voor deze werknemers behoeft of krijgt BTPS namelijk geen bescherming van het pensioenbeschermingsfonds en wordt dan ook geen bijdrage betaald. Naar de mening van de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk strookt het niet met de hele opzet van het stelsel van het pensioenbeschermingsfonds om dit als een vrijstelling te kunnen aanmerken. Integendeel, als BTPS een volledige bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds zou betalen, zou dit een meevaller opleveren voor regelingen die in aanmerking komen voor en vallen onder de bescherming van het pensioenbeschermingsfonds.

4.2. Standpunt van BT en de trustee van BTPS

- (48) In hun gezamenlijke reactie op het besluit van 28 november 2007 benadrukken BT en BTPS dat de staatsgarantie slechts een onderdeel is van het pakket dat bij de privatisering van BT in 1984 is ingevoerd en dat deze gericht was op het beschermen van de pensioenrechten die BT-werknemers uit de periode vóór de privatisering genieten en die vergelijkbaar zijn met die van de overheidsdiensten. Tegenover het voordeel van de staatsgarantie voor werknemers uit de periode vóór de privatisering, stond dat dit pakket een aantal extra lasten inhield die doorgaans niet in het budget van een onderneming zijn opgenomen:
- extra voordelen vergelijkbaar met die van de overheidsdiensten, zoals pensionering op 60 jaar;
 - betere voorwaarden voor vervroegde uittrekking bij ontslag;
 - beperkingen op de mogelijkheden voor BT om deze verplichtingen aan te passen of het betalen van werkgeversbijdragen te staken [...], en
 - het erven door BT van het nettotekort van de regeling bij privatisering.
- (49) BT merkt verder op dat de niet-toepasselijkheid van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds een logisch gevolg is van de staatsgarantie, aangezien deze laatste al een afzonderlijke pensioenbescherming biedt. Het betoogt dat deze twee maatregelen (de staatsgarantie en de daaruit voortvloeiende vrijstelling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds) intrinsiek met het pensioenpakket van 1984 verbonden zijn. Dit pakket heeft BT een aanzienlijke financiële last opgelegd. Een actuaireel deskundige heeft bepaald dat de netto contante waarde van de extra pensioenverplichtingen die aan BT zijn overgedragen [...] GBP bedragen, hetgeen een ongebruikelijke last is voor bedrijven in de particuliere sector. Aangezien die last veel groter is dan het bedrag dat zonder de staatsgarantie aan het pensioenbeschermingsfonds verschuldigd zou zijn, zou BT over het geheel genomen geen voordeel en dus geen staatssteun worden toegekend.
- (50) BT betoogt ook dat het in strijd zou zijn met de wetgeving inzake staatssteun om, als gevolg van een exogeen feit, zoals de oprichting van het pensioenbeschermingsfonds twintig jaar later, waarbij de bepalingen van de oorspronkelijke maatregel niet zijn gewijzigd, een maatregel als de staatsgarantie, die geen steun vormde toen zij werd toegekend, als staatssteun aan te merken. Hierbij zou geenszins sprake zijn van een overdracht van staatsmiddelen.
- #### 4.3. De klager en de andere belanghebbende partijen
- (51) Voor zover in de opmerkingen van de derde partijen de conclusie van het besluit van de Commissie van 28 november 2007 tot inleiding van de procedure, namelijk dat de staatsgarantie op zich geen specifiek extra voordeel voor BT oplevert, wordt betwist, houden deze opmerkingen geen verband met het onderwerp van deze beschikking en zullen zij in deze beschikking dan ook niet worden behandeld.

- (52) De klager wijst erop dat, voor zover de garantie een effect heeft op de financiering van de pensioenverplichtingen, dit voor BT grote gevolgen heeft aangezien het tekort van BTPS, namelijk 3,4 miljard GBP in 2006, aanzienlijk is in vergelijking met de toenmalige nettowaarde van BT, namelijk 1,55 miljard GBP. Als het tekort van de regeling op de balans was ingeschreven, dan had dit een invloed gehad op de ratio's van BT, haar vermogen om te lenen en de voorwaarden waaronder zij dit kon doen. Doordat vanwege de staatsgarantie andere voorschriften gelden voor de financiering van BTPS, zou dit zonder dat daadwerkelijk van insolventie sprake hoeft te zijn, dus alleen voor BT voordelen opleveren, bovenop de voordelen van de bescherming die de begunstigen van BTPS wordt geboden.
- (53) UKCTA is van oordeel dat de vrijstelling van de minimaal vereiste dekkingsgraad en de betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds BT een voordeel opleveren, wat niet door de opzet van het stelsel wordt gerechtvaardigd. Terwijl er in 1984, toen de garantie werd ingesteld, geen bescherming bestond voor begunstigen van pensioenregelingen die onder de algemene regelgeving betreffende beroepspensioenregelingen zoals BTPS vielen, zijn de hervormingen van 1995 en 2004 erop gericht efficiënte bescherming te bieden voor begunstigen, hetgeen de staatsgarantie overbodig heeft gemaakt. Het is duidelijk in tegenspraak met de opzet van het stelsel om een specifieke onderneming vrij te stellen van de algemene verplichting dat ondernemingen zelf verantwoordelijk zijn voor het opzetten van of het deelnemen aan beschermingsregelingen.
- (54) Met name wat de minimaal vereiste dekkingsgraad betreft, legt UKCTA er de nadruk op dat het Verenigd Koninkrijk, door onder de staatsgarantie vallende regelingen vrij te stellen van de voorschriften van 1995 en 2004, bewust niet van de mogelijkheid gebruik heeft gemaakt om zijn risico onder de staatsgarantie verlagen. Bovendien heeft in dat opzicht het eenzijdige besluit van BT om meer dan nodig aan BTPS bij te dragen, geen gevolgen voor de verplichting van de staat. Een maatregel houdt niet op staatssteun te zijn omdat deze nog niet is toegepast.

5. BEOORDELING

5.1. De vraag of de maatregelen staatssteun vormen

- (55) In artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag is het volgende bepaald:
- „Behoudens de afwijkingen waarin dit Verdrag voorziet, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.”.
- (56) Opdat artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag van toepassing kan zijn, moet er sprake zijn van een steunmaatregel die aan de staat valt toe te rekenen, met staatsmiddelen wordt toegekend, het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig beïnvloedt en de mededinging op de gemeenschappelijke markt vervalst door bepaalde ondernemingen een selectief economisch voordeel te verlenen.

5.1.1. Steun die door een lidstaat of met staatsmiddelen wordt verleend

- (57) De vrijstelling van de bij de pensioenwetten van 1995 en 2004 vastgestelde minimale dekkingsgraad en de vrijstelling van de in de pensioenwet 2004 beschreven betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, die overeenstemmen met de onder de staatsgarantie vallende pensioenverplichtingen, vloeien voort uit bepalingen die door de wetgevende organen van het Verenigd Koninkrijk zijn aangenomen. Hetzelfde geldt voor de staatsgarantie. Bijgevolg is alle steun die in deze maatregelen vervat is, door het Verenigd Koninkrijk toegekend. Bovendien behelzen de vrijstellingen betrekking op staatsmiddelen omdat deze het gevolg zijn van de staatsgarantie, waarmee staatsmiddelen van het Verenigd Koninkrijk zijn gemoeid.
- (58) Overeenkomstig de telecommunicatiewet van 1984 zal het Verenigd Koninkrijk bij liquidatie van BT alle uitstaande verplichtingen van de opvolgende onderneming nakomen die van het overheidsbedrijf BT afkomstig zijn. Sinds 2003 zijn deze verplichtingen beperkt tot alle uitstaande verplichtingen voor de betaling van pensioenen. Als BT wordt geliquideerd en insolvent wordt, dan houdt deze toezegging in dat het toepasselijke deel van de pensioenverplichtingen ten aanzien van BTPS moet worden betaald. In dat geval zou op de middelen van het Verenigd Koninkrijk een beroep worden gedaan om te voldoen aan de uitstaande verplichtingen die BT anders had moeten nakomen.
- (59) Niet alleen zijn de financiële middelen van het Verenigd Koninkrijk in het geding als BT insolvent wordt, bovendien wordt deze toezegging kosteloos verleend aangezien BT daartegenover geen reguliere of uitgestelde betaling van welke som of financiële vergoeding ook hoeft te verrichten ten voordele van de overheidsbegroting van bevoegde financiële organen van het Verenigd Koninkrijk. Daaruit volgt dat het Verenigd Koninkrijk mogelijke inkomsten en dus ook de staatsmiddelen moet derven die het zou kunnen krijgen voor het toekennen van het voordeel van de staatsgarantie.
- (60) De krachtens de staatsgarantie verleende vrijstelling van de bij de pensioenwetten van 1995 en 2004 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad en de vrijstelling van de in de pensioenwet van 2004 voorgescreven betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, die overeenstemmen met de onder de staatsgarantie vallende pensioenverplichtingen, vloeien voort uit het bestaan van een staatsgarantie waarmee middelen van het Verenigd Koninkrijk zijn gemoeid. Daaruit volgt dat deze vrijstellingen afhankelijk zijn van en dus betrekking hebben op middelen van het Verenigd Koninkrijk in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.
- #### 5.1.2. (Selectief) economisch voordeel voor BT
- (61) Na de opmerkingen van de partijen over het besluit tot inleiding van de procedure moet worden onderzocht of de vrijstelling van de bij de pensioenwetten van 1995 en 2004 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad of de vrijstelling van de in de pensioenwet 2004 voorgescreven betaling van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die overeenstemt met de onder de staatsgarantie vallende pensioenverplichtingen, BT een economisch voordeel hebben opgeleverd.

5.1.2.1. De vrijstelling van de in de pensioenwetten van 1995 en 2004 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad.

- (62) De pensioenwet van 1995 heeft een minimaal vereiste dekkingsgraad ingevoerd die bepaalt dat de waarde van de activa van de regeling volgens een voorgeschreven actuariële waarderingsmethode niet lager mag zijn dan het bedrag van de verplichtingen. Pensioenfondsen met een staatsgarantie werden van dit vermogensvereiste vrijgesteld. In deel 3 van de pensioenwet 2004 is de pensioenwet van 1995 gewijzigd door de invoering van een nieuw stelsel van minimaal vereiste dekkingsgraad en actuariële waarderingsmethoden, waarvan pensioenfondsen met een staatsgarantie ook zijn vrijgesteld, op voorwaarde dat zij bij wet zijn opgericht.
- (63) Wat betreft de naleving van de door de pensioenwet van 2004 ingevoerde minimaal vereiste dekkingsgraad, volgt uit de door de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk ingediende informatie dat BTPS aan een van de voorwaarden voor de vrijstelling niet voldoet aangezien zij niet bij wet is opgericht. Bijgevolg is BTPS, ondanks het voordeel van de staatsgarantie aan de door de pensioenwet 2004 ingevoerde minimaal vereiste dekkingsgraad onderworpen. BT kan daarom geen gebruik maken van de eventueel daarin vervatte vrijstelling en moet aan de voorschriften van deze wet voldoen zolang deze van toepassing zijn.
- (64) In dat verband werd de inhoud van het laatste BTPS-herstelplan dat in december 2005 tussen BT en de trustees van BTPS is overeengekomen, aan de controle van de toezichthouder voor pensioenen onderworpen. De toezichthouder voor pensioenen is een onafhankelijke autoriteit die door de pensioenwet van 2004 is opgericht en belast is met het toezicht op pensioenregelingen. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben ook formeel bevestigd dat de toezichthouder voor pensioenen ervan overtuigd was dat de garantie niet werd gebruikt om de herstelperiode te verlengen of de belangrijkste veronderstellingen in de actuariële waardering of het herstelplan van BTPS te wijzigen.
- (65) Er moet echter worden beoordeeld of de vrijstelling van de bij de pensioenwet van 1995 vastgestelde vereiste dekkingsgraad vanwege de staatsgarantie, die niet onderworpen was aan de voorwaarde dat de pensioenregeling in kwestie bij wet moest zijn opgericht, BT of BTPS een economisch voordeel heeft opgeleverd. Van een dergelijk voordeel zou sprake zijn geweest in de periode 1995-2004, toen deze voorschriften van toepassing waren.
- (66) Deze voorschriften hadden met name betrekking op de te volgen methode voor de actuariële waardering van de dekkingsgraad van de regeling en op de termijn van tien jaar waarbinnen gemelde tekorten moesten worden weggewerkt. De vrijstelling zou in principe een economisch voordeel kunnen hebben opgeleverd voor werkgevers zoals BT wier pensioenfondsverplichtingen door de staatsgarantie zijn gedekt. Deze bedrijven zouden minder strikte voorschriften kunnen hebben gevolgd, als ze dit al hoefden te doen, wat betreft i) de verplichting om tekorten weg te werken, ii) de toegepaste methode om de positie inzake activa en verplichtingen van de regelingen te beoordelen en iii) de voorwaarden en de termijn daarvoor. De middelen die beschikbaar kwamen vanwege het niet volgen van deze voorschriften hadden voor andere economische activiteiten kunnen worden gebruikt.
- (67) Wat de vereiste dekkingsgraad betreft, legden de BTPS-regels tussen 1995 en 2004 BT de verplichting op de door de actuaire van de regeling vastgestelde tekorten weg te werken. Hoewel BT gebruik had kunnen maken van de vrijstelling van de pensioenwet van 1995, heeft zij dit niet gedaan voor de verplichting om weer tot volledige dekking te komen.
- (68) Wat de methode betreft, hebben de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk de Commissie alle verklaringen inzake de beleggingsprincipes van BTPS sinds 1996 toegezonden. Daarin is altijd bepaald dat het beleggingsbeleid van BTPS rekening hield met de bij de pensioenwet van 1995 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk stellen dat BT in feite BTPS gefinancierd heeft alsof de in de pensioenwetten van 1995 en 2004 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad volledig van toepassing was. De autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben ook aangetoond dat deze voorschriften bij de in 1999 en 2002 uitgevoerde waarderingsmethoden zijn nageleefd, hoewel volgens een andere, namelijk lopende, waarderingsmethode een tekort is vastgesteld. De financieringspositie van BTPS die voortvloeit uit de in 1999 en 2002 uitgevoerde waarderingsmethoden, toen de minimaal vereiste dekkingsgraad van toepassing was, geeft geen tekort te zien dat BT krachtens deze voorschriften had moeten wegwerken. Hoewel BT wat betreft de voorgeschreven methode gebruik had kunnen maken van de vrijstelling van de pensioenwet van 1995, heeft zij dit niet gedaan en heeft zij in feite een methode gevolgd die striktere verplichtingen heeft opgelegd aan de financiering van het tekort van BTPS.
- (69) Wat betreft de voorgeschreven periode voor de terugkeer naar volledige dekking, hoefde, als overeenkomstig de bij de pensioenwet van 1995 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad sprake was geweest van een tekort, de correctie niet onmiddellijk te worden uitgevoerd, maar kon deze binnen voorgeschreven periodes van tien jaar of minder worden uitgesteld. Het is inderdaad zo dat BT overeenkomstig de BTPS-regels verplicht was en nog steeds is om in een actuariële waardering gemelde tekorten tussen activa en verplichtingen weg te werken, [...]. Als er volgens de door de pensioenwet van 1995 voorgeschreven methode echter geen sprake was van een tekort, lijkt het feit dat BT dit over een langere periode dan overeenkomstig de bepalingen van de wet had kunnen wegwerken haar geen echt economisch voordeel te hebben opgeleverd.

- (70) De Commissie neemt nota van de stelling van derde partijen dat een maatregel niet ophoudt staatssteun te zijn omdat deze nog niet is toegepast. In de huidige omstandigheden is de maatregel in kwestie echter niet meer van kracht en zijn er geen bewijzen dat BT tussen 1995 en 2004 een economisch voordeel heeft genoten.
- (71) De Commissie acht het in deze omstandigheden dan ook niet bewezen dat BT een economisch voordeel heeft genoten of nog steeds geniet uit de vrijstelling van de bij de pensioenwet van 1995 vastgestelde minimaal vereiste dekkingsgraad, en nog minder van de bij de pensioenwet 2004 bepaalde regels. Er is in dit verband dan ook geen sprake van staatssteun aangezien de cumulatieve voorwaarden van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag niet zijn vervuld.
- 5.1.2.2. De vrijstelling van de in de pensioenwet van 2004 vastgestelde betaling van een bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds overeenstemmend met de door de staatsgarantie gedekte pensioenverplichtingen
- (72) Bij de pensioenwet van 2004 werd het pensioenbeschermingsfonds opgericht, waaraan pensioenfondsen normaal gesproken een jaarlijkse bijdrage moeten betalen, tenzij zij een staatsgarantie genieten en daardoor van deze betaling zijn vrijgesteld. In 2004 is het algemene stelsel voor het pensioenbeschermingsfonds opgericht en sindsdien moeten beroepspensioenregelingen en indirect werkgevers bijdragen aan dit pensioenbeschermingsfonds, dat een garantie biedt aan de werknemers van de bijdragende regelingen. Het algemene stelsel houdt met andere woorden in dat de werkgevers voor aanvullende bescherming moeten zorgen door een volledige bijdrage te betalen.
- (73) Overeenkomstig de regels voor toetreding tot het pensioenbeschermingsfonds is BTPS vrijgesteld voor het deel van de werknemerspensioenrechten dat door de staat is gegarandeerd. Daarom wordt de bijdrage van BTPS door het pensioenbeschermingsfonds berekend met uitsluiting van alle deelnemers aan de regeling die vóór de privatisering zijn toegetreden met dien verstande dat artikel 68 van de wet van 1984 de verplichting voor BT garandeert om voor deze deelnemers aan BTPS bij te dragen. Bijgevolg bestaat er een verschil tussen de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die BTPS sinds 2005 daadwerkelijk heeft betaald en de bijdrage die BTPS zou hebben betaald als met de staatsgarantie geen rekening was gehouden.
- (74) De bijdrage die BTPS in 2005/2006 heeft betaald, bedroeg bijvoorbeeld [...] GBP, terwijl de bijdrage die zonder de staatsgarantie verschuldigd was geweest, vermoedelijk [...] GBP zou hebben bedragen. De daadwerkelijk betaalde vergoeding bedroeg dus minder dan [...] van het bedrag dat de BTPS zonder de staatsgarantie had moeten betalen. Voor de daaropvolgende jaren zou, als met de staatsgarantie geen rekening was gehouden, de verschuldigde bijdrage in 2006/2007 [...] GBP en in 2007/2008 [...] GBP hebben bedragen.
- (75) De Commissie is van mening dat de vermindering van de aan het pensioenbeschermingsfonds verschuldigde bijdrage niet door de opzet van het stelsel gerechtvaardigd kan worden. Volgens de Commissie kan het in het Verenigd Koninkrijk ter bescherming van de pensioenrechten opgezette stelsel niet worden geacht alleen uit het pensioenbeschermingsfonds te bestaan. Alle maatregelen ter bescherming van pensioenen moeten in aanmerking worden genomen. Als BT insolvent wordt en zijn pensioenfondsen een tekort vertoont, zullen de pensioenen van de betrokken werknemers die vóór de privatisering in dienst waren, door de staat worden betaald, en niet door het met particuliere middelen gefinancierde pensioenbeschermingsfonds, zoals het geval zou zijn als de normale regels van toepassing waren geweest. Zoals hierboven aangegeven, geniet BTPS de bescherming van de staatsgarantie zonder dat daarvoor hoeft te worden betaald. De enige opzet hiervan is kennelijk dat wanneer staatsmiddelen beschikbaar worden gesteld ter bescherming van de pensioenregeling van een onderneming, particuliere voorzieningen overbodig worden.
- (76) De stelling van de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk dat het door het pensioenbeschermingsfonds opgezette beschermingsstelsel alleen van toepassing is als geen andere passende beschermingsmaatregelen, zoals een staatsgarantie, zijn getroffen, gaat voorbij aan het feit dat de beschermingsmaatregelen waaruit BTPS profijt haalt, kosteloos aan BT beschikbaar worden gesteld. Ook al gaat men ermee akkoord dat het pensioenbeschermingsfonds als vangnet alleen bedoeld is voor pensioenregelingen die geen toereikende bescherming genieten bij insolventie van de werkgever, dan nog blijft het zo dat BT niet voor deze bescherming betaalt wat betreft de pensioenrechten van werknemers die vóór de privatisering in dienst waren en aanvullende middelen van de staat heeft gekregen om te voorzien in afdoende bescherming die het Verenigd Koninkrijk nodig acht voor andere werknemers van beroepspensioenregelingen. Wat betreft de werknemers van na de privatisering wier rechten niet door de staatsgarantie zijn gedekt, haalt BTPS immers voordeel uit het pensioenbeschermingsfonds en draagt zij eraan bij.
- (77) Evenmin gaat de Commissie akkoord met de stelling van BT en BTPS dat een maatregel waarvan beweerd wordt dat deze geen steun vormde toen deze in 1984 werd genomen, als gevolg van exogene gebeurtenissen twintig jaar later niet als steun zou kunnen worden aangemerkt. Allereerst wijst de Commissie erop dat zij de garantie op zich niet als steun aan BT beschouwt. Zoals de Commissie in haar besluit van 28 november 2007 heeft opgemerkt, is de staatsgarantie voor pensioenverplichtingen in het leven geroepen ten behoeve van de genoemde werknemers en heeft zij BT geen direct economisch voordeel opgeleverd. De garantie vormt nu echter de onderliggende reden waarom BT een voordeel geniet vanwege de afwijking van de volledige bijdrage ter financiering van het bij de pensioenwet van 2004 ingevoerde pensioenbeschermingsfonds, die BT slechts betaalt voor zijn werknemers die na de privatisering in dienst zijn getreden. Deze afwijking kon niet bestaan toen de staatsgarantie werd verstrekt, omdat er toen geen verplichting bestond om aan dit of een soortgelijk fonds bij te dragen, maar de garantie wordt door de pensioenwet van 2004 wel erkend als een rechtvaardigingsgrond voor de afwijking.

- (78) De bewering van BT en BTPS dat het ontstaan van de bijdrageverplichting exogeen is aan de staatsgarantie, gaat voorbij aan het feit dat de aard van het voordeel en van de begunstigde in 2004 niet dezelfde is als in 1984. De dekking van pensioenrechten bij insolventie van BT is een voordeel voor werknemers van vóór de privatisering omdat daarmee wordt gegarandeerd dat de rechten die zij hebben opgebouwd, worden voldaan. De vrijstelling van het pensioenbeschermingsfonds en de betaling van de volledige bijdrage is een voordeel voor BT omdat deze voor een lagere bijdrage zorgt dan anders verschuldigd zou zijn en deze vrijstelling aan de staatsgarantie te danken is.
- (79) De Commissie verwierpt ook de stelling dat er van een voordeel geen sprake is omdat deze garantie al zou zijn bekostigd vanuit de totale prijs die de aandeelhouders van BT in 1984 voor de onderneming hebben betaald. Zoals in het besluit van 28 november 2007 is uitgelegd, heeft de Commissie op basis van de beschikbare informatie geconcludeerd dat de staatsgarantie op zich, voor zover zij de pensioenverplichtingen van BT dekt, voor BT geen voordeel opleverde toen zij werd toegekend en er daarom geen reden is om aan te nemen dat de aandeelhouders van BT een meerprijs hebben betaald voor een voordeel voor sommige werknemers dat alleen bij insolventie van BT zou worden gerealiseerd. De staatsgarantie heeft geen voordeel opgeleverd tot in 2004, toen de implicaties ervan ingrijpend door de wetgeving werden gewijzigd. Omdat de latere wijzigingen in de pensioenwetgeving niet konden worden voorzien, had de staatsgarantie voor pensioenverplichtingen ten tijde van de privatisering geen zichtbare waarde voor de aandeelhouders van BT. In 1984 kon niet worden verwacht dat BT een bijdrage zou moeten betalen aan het in 2004 opgerichte pensioenbeschermingsfonds en evenmin dat de vrijstelling van deze verplichtingen vanwege een staatsgarantie een potentieel economisch voordeel zou opleveren.
- (80) BTPS stelt ook dat het potentiële voordeel dat voortvloeit uit de lagere bijdragen aan het pensioenbeschermingsfonds meer dan gecompenseerd wordt door extra verplichtingen en financiële lasten ten belope van [...] GBP, die vanwege het bijzondere karakter van BTPS door BT en BTPS worden gedragen. De Commissie is van mening dat de beweerde nadelen niet ter compensatie van dit voordeel kunnen strekken:
- ten eerste hadden de aandeelhouders van BT nauwelijks of geen baat bij het voordeel dat werknemers genoten bij een faillissement van BT;
 - ten tweede bestaat er geen tijdsverband tussen de beweerde nadelen en het voordeel als gevolg van een verlaagde bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, dat twintig jaar later werd gerealiseerd en waarvoor in de wet geen aanwijzingen bestaan dat dit ter compensatie van de beweerde nadelen was bedoeld. Evenmin bestaat er een waarneembaar materieel verband tussen de beweerde lasten voor BT en de door de staatsgarantie gedekte verplichtingen, die in 1984 onder meer ook bestonden uit kortetermijnleningen, handelsschulden, belasting op de toegevoegde waarde, loonheffingen en buitenlandse langetermijnschulden;
- ten derde verwijst BT naar de lasten die voortvloeien uit extra verplichtingen vanwege rechten die vergelijkbaar zijn met die van de overheidsdiensten. Er valt echter niet uit te sluiten dat deze rechten voor BT ook voordelen hebben opgeleverd: het is bijvoorbeeld mogelijk dat de betrokken werknemers zich daardoor loyaler hebben opgesteld of andere loon- en arbeidsvoorwaarden hebben aanvaard dan als deze rechten niet hadden bestaan.
- (81) In tegenstelling tot andere ondernemingen in de elektronischecommunicatiebranche en in andere sectoren die geen vrijstelling genieten van de betaling van de in de pensioenwet van 2004 vastgestelde bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die overeenstemt met de pensioenverplichtingen die door de staatsgarantie worden gedekt, geniet BT een economisch voordeel doordat zij aan het pensioenbeschermingsfonds een aanzienlijk verlaagde bijdrage betaalt. Als gevolg daarvan kan BT deze financiële middelen gebruiken om zijn economische activiteiten te financieren op de markten waar zij actief is.
- (82) Bijgevolg lijkt vanaf de inwerkingtreding van de Pension Protection Fund (Entry Rules) Regulations 2005 aan BT een door de staat gefinancierd economisch voordeel te zijn toegekend.
- 5.1.3. *Onderneming die selectieve maatregelen geniet*
- (83) Wat de begunstigde van de maatregelen in kwestie betreft, moet worden onderstreept dat BTPS en BT twee verschillende rechtspersonen zijn. De vrijstelling van de betaling van een passende bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds is van direct belang voor BTPS, waarvan de trustees aansprakelijk zijn voor de betaling. Zo zou de vergoeding die BTPS voor 2005/2006 moest betalen, uit de activa van de regeling zijn gefinancierd. Zolang BT solvabel is, moet zij echter bijdragen om elk tekort en alle administratieve kosten van zijn pensioenregeling te dekken. Ook al wordt dit niet aan BT zelf in rekening gebracht en betaalt zij de bijdrage aan de pensioenbescherming niet wanneer deze verschuldigd is, toch doet een lagere heffing de kosten voor BTPS dalen en komt dit de activa van BTPS ten goede, waardoor BT minder eigen verplichtingen tegenover BTPS heeft. Daaruit volgt dat een eventueel economisch voordeel dat voor BTPS uit de maatregel in kwestie voortvloeit, volledig aan BT is overgedragen.

(84) Bovendien is de maatregel selectief in die zin dat de bepaling in de Pension Protection Fund (Entry Rules) Regulations 2005 ter uitvoering van de pensioenwet van 2004, waarbij een vrijstelling wordt toegekend van de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, selectief is omdat deze voortvloeit uit het voordeel van de staatsgarantie, die is vastgesteld bij de wet van 1984, waarin alleen de aan BT overgedragen verplichtingen worden behandeld. Samen gelezen voerden deze maatregelen afwijkingen in van de algemene verplichtingen die door de pensioenwetten worden opgelegd aan andere ondernemingen die dit voordeel niet genieten, en daarom zijn zij selectief.

5.1.4. Concurrentievervalsing die het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig beïnvloedt

(85) BT is via diverse dochterondernemingen sterk actief op de markt voor elektronische communicatiediensten in verschillende lidstaten, waaronder Duitsland, Italië, Spanje, Nederland, Frankrijk, en, niet het minst, het Verenigd Koninkrijk⁽¹⁾. Inherent aan het verstrekken van elektronische communicatiediensten is de communicatie van inhoud tussen netwerken over de binnengrenzen van de gemeenschappelijke markt heen, ongeacht of deze diensten lokaal, nationaal of grensoverschrijdend worden geleverd.

(86) Met name in het Verenigd Koninkrijk heeft OFCOM, de toezichthouder voor elektronische communicatie, BT op een aantal retail- en wholesaledienstenmarkten aangewezen als partij met aanzienlijke marktmacht in de zin van het EU-regelgevingskader betreffende elektronische communicatiediensten en -netwerken. Het betreft met name de volledige of gedeeltelijke markten voor vaste smalbanddiensten op retailniveau, vaste smalbandnetlijnen op wholesaleniveau, gespreksopbouw en -doorgifte, breedbandtoegang op wholesaleniveau en lokale toegang en huurlijnen op wholesaleniveau⁽²⁾. Op al deze dienstenmarkten in het Verenigd Koninkrijk concurreert BT met veel zwakkere concurrenten, die met betrekking tot hun bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds niet het economische voordeel genieten dat de staatsgarantie aan BT verleent. De concurrentie tussen deze ondernemingen en BT, die al verzwakt is door de aanmerkelijke marktmacht waarover BT beschikt, wordt door de maatregel in kwestie dan ook verder vervalst.

(87) Gezien de activiteiten en de positie van BT op de nationale en internationale markten voor elektronische communicatie kan dit voordeel ten koste gaan van de mededinging en het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

(¹) Zie <http://www.btplc.com/Report/Report08/pdf/AnnualReport2008.pdf>

(²) Zie <http://www.btplc.com/Report/Report08/pdf/AnnualReport2008.pdf> Zie ook de nota van OFCOM van 30 juni 2005 overeenkomstig artikel 155, lid 1, van de Enterprise Act van 2002, op <http://www.ofcom.org.uk/consult/condocs/sec155/sec155.pdf> en de „Final statements on the Strategic Review of Telecommunications, and undertakings in lieu of a reference under the Enterprise Act 2002” van 22 september 2005 op: http://www.ofcom.org.uk/consult/condocs/statement_tsr/statement.pdf

(88) De conclusie luidt dat de vrijstelling van de betaling van een bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die overeenstemt met de pensioenverplichtingen waarvoor aan BT een staatsgarantie is toegekend, BT door het gebruik van staatsmiddelen een economisch voordeel verleent dat aan het Verenigd Koninkrijk valt toe te rekenen. Dit voordeel kan de mededinging en het handelsverkeer tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

5.1.5. Rechtmatigheid van de maatregel

(89) Sinds de goedkeuring van de pensioenwet van 2004 en van de Pension Protection Fund (Entry Rules) Regulations 2005, is aan BT een voordeel verleend in de vorm van een vrijstelling van de volledige bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds.

(90) Deze vrijstelling vormt staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en is niet aan de Commissie gemeld overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag. Deze maatregel is bijgevolg onrechtmatig.

5.2. Beoordeling van de verenigbaarheid van de maatregelen

(91) Aangezien is bevestigd dat er sprake is van staatssteun in de vorm van een vrijstelling van de volledige bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, moet de verenigbaarheid van deze staatssteun met de communautaire regels worden onderzocht. In dit verband heeft noch het Verenigd Koninkrijk, noch BT, of BTPS gesteld dat de maatregelen in kwestie als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden beschouwd.

5.2.1. Artikel 86, lid 2, van het EG-Verdrag

(92) Hoewel BT belast is met bepaalde verplichtingen van algemeen economisch belang, in de zin van artikel 86, lid 2, van het EG-Verdrag, is de steun niet beperkt of anderszins gekoppeld aan het vervullen van deze verplichtingen en komt deze daarom al zijn activiteiten ten goede. Evenmin wordt door de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk noch door BT aangevoerd dat de betaling van de volledige heffing aan het pensioenbeschermingsfonds de uitvoering van de aan BT toegewezen opdrachten van algemeen belang in de weg zou staan. Derhalve is de afwijking van artikel 86, lid 2, van het EG-Verdrag, niet van toepassing.

5.2.2. Artikel 87, de leden 2 en 3, van het EG-Verdrag

(93) De maatregel in kwestie lijkt evenmin verenigbaar te zijn met artikel 87, lid 2, van het EG-Verdrag. Met name betreft artikel 87, lid 2, onder a), van het EG-Verdrag steun van sociale aard aan particuliere consumenten. De hier onderzochte staatssteun komt BT zelf ten goede. Bijgevolg zou deze steun niet de toepassing van artikel 87, lid 2, van het EG-Verdrag vallen.

- (94) Bovendien is de Commissie van oordeel dat artikel 87, lid 3, onder a), b) en d), van het EG-Verdrag duidelijk niet van toepassing is en zijn wat dat betreft door de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk, noch door BT, of door BTPS argumenten aangereikt.
- (95) In deze fase lijkt de enige mogelijke grondslag voor de verenigbaarheid van de maatregel in kwestie artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag te zijn. De maatregel lijkt niet aan de regels betreffende de toepassing van deze alinea te voldoen die de Commissie tot op heden in de vorm van richtsnoeren en mededelingen heeft uitgevaardigd. De verenigbaarheid van deze maatregel zou bij gevolg direct moeten worden beoordeeld op basis van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag, waarin het volgende is bepaald: „steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad” kunnen als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd.
- (96) Om verenigbaar te zijn overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag, moet een steunmaatregel op een noodzakelijke en evenredige wijze gericht zijn op het behalen van een doel van gemeenschappelijk belang. In dit verband dienen volgens de Commissie de volgende vragen worden beoordeeld:
- 1) Is de steunmaatregel gericht op een duidelijk omschreven doelstelling van gemeenschappelijk belang (wordt met de voorgenomen steunmaatregel een marktfalen aangepakt of is deze op een ander doel gericht)?
 - 2) Is de steunmaatregel goed genoeg ontworpen om de doelstelling van gemeenschappelijk belang te realiseren? Met name:
 - Is de steunmaatregel een passend instrument?
 - Gaat er een stimulerend effect van uit: verandert de steunmaatregel de gedragingen van ondernemingen?
 - Is de steunmaatregel evenredig: zou, met andere woorden, dezelfde gedragswijziging met minder steun kunnen worden verkregen?
 - 3) Zijn de concurrentievervalsingen en de gevolgen voor het handelsverkeer beperkt, zodat het saldo over het geheel genomen positief is?
- (97) Het Verenigd Koninkrijk heeft niet aangegeven dat de maatregel in kwestie bedoeld was om een bepaalde doelstelling van gemeenschappelijk belang te realiseren. Bovendien zijn er geen waarneembare aanwijzingen of redenen om aan te nemen dat het verstrekken van de staatssteun in kwestie een passend en evenredig instrument zou zijn dat een geschikte stimulans kan vormen voor de ontwikkeling van de economische activiteiten die door BT en zijn concurrenten worden uitgevoerd. Zoals hierboven aangegeven, is de maatregel in kwestie noch gerelateerd aan, noch beperkt tot het vervullen van de opdracht van algemeen economisch belang waarmee BT is belast.
- (98) Daarom lijkt de aanvullende bescherming van de pensioenrechten van werknemers bij insolventie van hun werkgever, de enige waarneembare doelstelling van algemeen belang te zijn die door de desbetreffende bepalingen van de pensioenwetgeving zou kunnen worden nagestreefd. De aanvullende garantie dat gepensioneerde werknemers daadwerkelijk financieel welzijn zullen genieten dat in verhouding staat tot de arbeid die zij tijdens hun beroepsleven hebben verricht, is in het gemeenschappelijk belang van de algemene en sociaal evenwichtige ontwikkeling van economische activiteiten. Doordat de steunmaatregel in een afwijking voorziet van de door BTPS verschuldigde bijdrage, draagt deze echter niet bij tot het realiseren van deze doelstellingen.
- (99) Zo ook kunnen volgens het Verenigd Koninkrijk de pensioenbeschermingsmaatregelen alleen bescherming bieden als geen andere alternatieve en geschikte bescherming voorhanden is. In dat geval zou de pensioenwet van 2004 ook kunnen worden geacht bedrijven ertoe aan te zetten individueel en op eigen kosten alternatieve regelingen te treffen of mechanismen in te stellen waardoor zij geen bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds zouden hoeven te betalen en niet op dit fonds zouden zijn aangewezen. Doordat voor deze steunmaatregel geen compensatiebetaling vereist is, gaat er voor BT echter geen enkele stimulans van uit om alternatieve regelingen te treffen. Als de steunmaatregel daarentegen zou worden opgeheven, zou BT gestimuleerd worden om daarvoor te zorgen of zou het ten minste zijn aangewezen op het met particuliere middelen gefinancierde pensioenbeschermingsfonds om de pensioenrechten van zijn werknemers van vóór de privatisering te garanderen.
- (100) Daaruit volgt dat de steunmaatregel geen passend instrument is om de doelstelling van gemeenschappelijk belang te bereiken die in de pensioenwetgeving van het Verenigd Koninkrijk bepaald is. De steunmaatregel bevrijdt daarentegen BTPS en bijgevolg ook BT van de operationele kosten die normaal gesproken uit het nastreven van deze doelstelling zouden voortvloeien. De negatieve effecten van de exploitatiesteun op het handelsverkeer tussen lidstaten en de concurrentie worden niet gecompenseerd door andere positieve effecten op andere gebieden, zodat het saldo over het geheel genomen negatief is.
- (101) De Commissie concludeert daarom dat de vrijstelling van de volledige bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds op grond van de artikelen 86, lid 2, of 87, lid 3, van het EG-Verdrag niet met de gemeenschappelijke markt verenigbaar kan worden verklaard.

6. CONCLUSIE

- (102) Gelet op het voorgaande concludeert de Commissie dat de voor de pensioenverplichtingen van BT toegekende vrijstelling van de betaling van een bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds, die overeenstemt met de pensioenverplichtingen waarvoor aan BT een staatsgarantie is verleend, staatssteun vormt in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, die niet met de gemeenschappelijke markt verenigbaar kan worden verklaard.

7. TERUGVORDERING

- (103) Overeenkomstig artikel 14, lid 1, van Verordening (EG) nr. 659/1999 ⁽¹⁾ moet de Commissie, in het geval van negatieve beschikkingen inzake onrechtmatige steun, bepalen dat de betrokken lidstaat alle nodige maatregelen dient te nemen om de steun van de begunstigde terug te vorderen. Alleen met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steunmaatregelen moet worden teruggevorderd.
- (104) Terugvordering heeft als doel de situatie te herstellen die vóór de toekenning van de steun bestond. Dit doel is bereikt zodra de onverenigbare steun is terugbetaald door BT, dat daardoor het voordeel ten aanzien van zijn concurrenten op de markt verliest, aangezien BTPS sinds 2005 geen volledige bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds heeft betaald. Het terug te vorderen bedrag moet van die omvang zijn dat het het economische voordeel ongedaan maakt dat toegekend is aan BT, dat om de in overweging 83 uiteengezette redenen de begunstigde van de maatregel is.
- (105) Aangezien de aan BT verstrekte onverenigbare steun gelijk is aan het verschil tussen de bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die zonder de staatsgarantie sinds de oprichting van het fonds in 2005 verschuldigd was geweest, en de vergoeding die BTPS daadwerkelijk heeft betaald, vormt dit verschil het terug te vorderen bedrag, te vermeerderen met de daadwerkelijk opgelopen terugvorderingsrente op dit bedrag, die niet lager mag zijn dan zoals berekend overeenkomstig artikel 9 van Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad ⁽²⁾.
- (106) Volgens de door het Verenigd Koninkrijk op 29 maart 2007 verstrekte informatie zijn de raad van bestuur van het pensioenbeschermingsfonds, BT en de trustees van BTPS een escrow agreement aangegaan om het verschil tussen het bedrag dat BTPS in 2005/2006 had moeten betalen als met de staatsgarantie geen rekening was gehouden, en het daadwerkelijk door BTPS betaalde bedrag op een derdenrekening te blokkeren. De volgende jaren heeft BTPS op deze rekening het bedrag moeten storten dat BTPS had moeten betalen als met de staatsgarantie geen rekening was gehouden. Op deze bedragen geldt een rente van [...], die volgens het Verenigd Koninkrijk [...] behoort.

- (107) Volgens de bepalingen van diezelfde overeenkomst betreffende de derdenrekening blijven deze regelingen gelden tot de Commissie klaar is met haar onderzoek naar de vraag of de korting op de heffingen aan het pensioenbeschermingsfonds een onverenigbare steunmaatregel vormt dan wel besluit van verder onderzoek af te zien. In het eerste geval omvat het uiteindelijke bedrag dat door het pensioenbeschermingsfonds voor de bijdragen ter bescherming van de pensioenen wordt berekend, ook de rente op de bedragen die op de derdenrekening zijn gestort. Indien de Commissie een beschikking geeft waarbij de steun onverenigbaar wordt verklaard, gaat bijgevolg [...] naar het pensioenbeschermingsfonds en niet naar BTPS of BT. Dit moet garanderen dat het aan BT toegekende economische voordeel niet nog groter wordt vanwege de op derdenrekening gevormde rente,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De staatssteun die het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland ten gunste van BT plc heeft toegekend in de vorm van een vrijstelling van de betaling van een bijdrage aan het pensioenbeschermingsfonds die overeenstemt met de pensioenverplichtingen van de begunstigde die vallen onder artikel 68, lid 2, van de telecommunicatiewet van 1984, als gewijzigd, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland zet de onverenigbare staatssteun aan BT plc stop.

Artikel 2

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vordert de in artikel 1 bedoelde steun van de begunstigde terug.

De terug te vorderen bedragen omvatten de rente over de hele periode vanaf de datum van de tenuitvoerlegging tot de datum van de terugvordering.

De rente wordt berekend op samengestelde grondslag berekend overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004.

Artikel 3

De terugvordering van de in artikel 1 bedoelde steun geschiedt onverwijld en daadwerkelijk.

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland zorgt ervoor dat deze beschikking binnen vier maanden vanaf het tijdstip van kennisgeving van deze beschikking ten uitvoer wordt gelegd.

Artikel 4

Binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking verstrekt het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland de volgende informatie aan de Commissie:

⁽¹⁾ Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 (thans artikel 88) van het EG-Verdrag (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1).

⁽²⁾ PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1.

- a) het totale van de begunstigde terug te vorderen bedrag;
- b) een nadere beschrijving van de reeds genomen en voorgenomen maatregelen om aan deze beschikking te voldoen, en
- c) documenten waaruit blijkt dat de begunstigde werd gelast de steun terug te betalen.

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland houdt de Commissie op de hoogte van de stand van uitvoering van de nationale maatregelen die het heeft genomen om deze beschikking ten uitvoer te leggen, totdat de in artikel 1 bedoelde steun volledig is teruggevorderd. Het verstrekt, op eenvoudig verzoek van de Commissie, onverwijld informatie over de reeds genomen en de voorgenomen maatregelen om aan deze beschikking te voldoen. Het verstrekt eveneens nadere inlichtingen

over de reeds door de begunstigde terugbetaalde steunbedragen en rente.

Artikel 5

Deze beschikking is gericht tot het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Gedaan te Brussel, 11 februari 2009.

Voor de Commissie

Neelie KROES

Lid van de Commissie

RECTIFICATIES

Rectificatie van Verordening (EG) nr. 734/2009 van de Commissie van 11 augustus 2009 tot opening van een onderzoek naar de mogelijke ontwijking van de antidumpingmaatregelen die werden ingesteld bij Verordening (EG) nr. 1858/2005 van de Raad ten aanzien van stalen kabels van oorsprong uit de Volksrepubliek China door verzending van deze kabels vanuit de Republiek Korea en Maleisië, al dan niet aangegeven als van oorsprong uit de Republiek Korea en Maleisië, en tot registratie van deze invoer

(Publicatieblad van de Europese Unie L 208 van 12 augustus 2009)

Bladzijde 9, artikel 1:

in plaats van: „..., al dan niet verzonden vanuit de Republiek Korea en Maleisië, al dan niet aangegeven als van oorsprong uit de Republiek Korea en Maleisië ...”,

te lezen: „..., verzonden vanuit de Republiek Korea en Maleisië, al dan niet aangegeven als van oorsprong uit de Republiek Korea en Maleisië ...”.

Abonnementsprijzen 2009 (excl. btw, incl. verzendkosten voor normale verzending)

<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	1 000 EUR per jaar (*)
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	100 EUR per maand (*)
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, papieren versie + cd-rom (jaarlijks)	22 officiële talen van de Europese Unie	1 200 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	700 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	70 EUR per maand
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , C-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	400 EUR per jaar
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , C-serie, uitsluitend papieren versie	22 officiële talen van de Europese Unie	40 EUR per maand
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , L- en C-serie, cd-rom (maandelijks) (cumulatief)	22 officiële talen van de Europese Unie	500 EUR per jaar
<i>Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie</i> (S-serie: Overheidsopdrachten en aanbestedingen), cd-rom, verschijnt twee keer per week	Meertalig: 23 officiële talen van de Europese Unie	360 EUR per jaar (= 30 EUR per maand)
<i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> , C-serie „Vergelijkende onderzoeken”	Taal (talen) van het (de) vergelijkende onderzoek(en)	50 EUR per jaar

(*) Verkoop van losse nummers: t/m 32 bladzijden: 6 EUR
33 t/m 64 bladzijden: 12 EUR
meer dan 64 bladzijden: prijs verschilt per nummer.

Het abonnement op het *Publicatieblad van de Europese Unie*, dat in de officiële talen van de Europese Unie verschijnt, is verkrijgbaar in 22 verschillende taalversies. Het abonnement omvat de L-serie (Wetgeving) en de C-serie (Mededelingen en bekendmakingen).

Ieder abonnement geldt slechts voor één enkele taalversie.

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 920/2005 van de Raad, bekendgemaakt in *Publicatieblad L 156* van 18 juni 2005, waarin is bepaald dat de instellingen van de Europese Unie tijdelijk niet verplicht zijn om alle rechtsbesluiten in het lers te redigeren en in die taal bekend te maken, worden de in het lers opgestelde nummers van het *Publicatieblad* apart verkocht.

Het abonnement op het *Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie* (S-serie: Overheidsopdrachten en aanbestedingen) omvat alle 23 officiële taalversies op één meertalige cd-rom.

Op verzoek kunnen de abonnees op het *Publicatieblad van de Europese Unie* eveneens de verschillende bijlagen van het *Publicatieblad* ontvangen. De abonnees worden op de hoogte gebracht van het verschijnen van bijlagen door middel van een „Bericht aan de lezer” in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Verkoop en abonnementen

Niet-kosteloze publicaties uitgegeven door het Bureau voor publicaties zijn verkrijgbaar bij onze verkoopkantoren. Een lijst met verkoopkantoren is te vinden op het volgende internetadres:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) heeft u direct en gratis toegang tot het recht van de Europese Unie. Op deze website kunt u het *Publicatieblad van de Europese Unie* raadplegen. U vindt er eveneens de verdragen, de wetgeving, de jurisprudentie en de voorbereidende wetgevende besluiten.

Meer informatie over de Europese Unie is te vinden op de volgende website: <http://europa.eu>

Bureau voor publicaties van de Europese Unie
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

NL